

Ghid de bune practici pentru educarea limbajului copiilor cu deficiență de auz

Salvați Copiii

Fundația

Metode și instrumente digitale dezvoltate în cadrul proiectului Logopedia

Salvați Copiii
Save the Children România

Logopedia

GHID DE BUNE PRACTICI PENTRU EDUCAREA LIMBAJULUI COPILOR CU DEFICIENȚĂ DE AUZ

**Metode și instrumente digitale dezvoltate
în cadrul proiectului Logopedia**

Dezvoltat de Organizația Salvați Copiii cu sprijin din partea Fundației Orange

Autori :

**Irina Imbir, Cristina Tohănean, Georgiana Roșculeț,
Alina Boca, Dorina Chira, Tatiana Drăghici, Petronela Bernovici,
Stoica Florica, Girniceanu Cristina, Gheorghe Dionisie Palievici**

Editat și coordonat de : Georgiana Roșculeț

ISBN 978-973-0-26583-5

**București
Februarie 2018**

PROIECTUL LOGOPEDIA

Informații, metode și instrumente digitale pentru specialiștii
care lucrează cu copiii cu deficiențe de auz

Cuvânt înainte	4
Capitolul 1. Copiii cu deficiențe de auz și procesul lor de învățare	
Deficiența de auz	10
Particularitățile lucrului cu copiii cu deficiență de auz	22
Dezvoltarea limbajului la copiii cu deficiență de auz	30
Jocul și învățarea prin joc	38
Învățarea prin mijloace digitale. Resurse adaptate copiilor cu deficiență de auz.	44
Capitolul 2. Proiectul educațional Logopedia - o abordare integrativă și relatională	
Contextul și etapele proiectului Logopedia	52
Platforma educațională Logopedia : structură și descrierea jocurilor	54
Capitolul 3. Alte articole și resurse de interes pentru specialiști	
Terapiile specifice de reabilitare auditiv-verbală în vederea dezvoltării limbajului verbal	70
Atunci când vocația se întâlnește cu prețuirea potențialului copiilor	78
Reabilitarea auditiv-verbală a copilului cu implant cohlear	82
Comunicarea și interpretarea în limbaj gestual pentru elevii surzi	88
Parteneriat româno-olandez pentru educația individuală a surzilor	92
Resurse digitale dedicate copiilor cu deficiențe de auz dezvoltate în proiecte naționale și europene	98
Bibliografie	102

Cuvânt înainte

Proiectul național Logopedia a fost derulat de Organizația Salvați Copiii cu sprijin financiar primit din partea Fundației Orange. Acesta a fost unul dintre proiectele câștigătoare în cadrul Fondului de finanțare „Lumea prin Culoare și Sunet”- ediția 2016, dedicat îmbunătățirii calității vieții persoanelor cu deficiențe de vedere și de auz.

Dezvoltarea acestuia a venit în urma unei analize de nevoi care a demonstrat că deși pentru succesul unui proces de demutizare care ar asigura o integrare socială a copilului este nevoie de exercițiu de minim 4-5 ore de terapie logopedică săptămânală, curriculumul școlar include, în medie, doar 30 min. În acest moment, sub 1% dintre copiii din școlile speciale iau examenul de bacalaureat dat fiind faptul că sunt evaluați după aceeași programă cu restul copiilor din învățământul de masă, în condițiile în care ei nu au de peste 5 ani manuale adaptate particularităților lor de dezvoltare și învățare.

În același timp, experiența practică a echipei Salvați Copiii și observațiile a tot mai mulți educatori și logopezi dovedesc o creștere a numărului de copii preșcolari care nu au o deficiență diagnosticată dar care au întârzieri în achiziția limbajului și au dificultăți în a transmite propoziții coerente și corecte din punct de vedere gramatical. Câteva ipoteze deduse empiric ar fi faptul că în familie nu sunt încurajați să folosească toate cuvintele dintr-o propoziție dacă părinții au înțeles deja mesajul pe care copilul avea să îl transmită și adulții dedică din ce în ce mai puțin discuțiilor cu cei mici. O altă situație ar putea fi privitul foarte multe ore la TV sau folosirea excesivă a dispozitivelor digitale de către copii.

Prin proiectul Logopedia ne-am propus să dezvoltăm un instrument logopedic interactiv care să vină în întâmpinarea copiilor cu deficiențe de auz și de vorbire pentru a își îmbunătăți capacitățile de comunicare verbală și scrisă cu suportul și feedbackul primit din partea unui adult auzitor.

Platforma digitală educațională Logopedia este organizată în jurul obiectivelor de învățare necesare pentru îmbunătățirea capacităților lingvistice. Astfel, facilitatorul Logopedia, un adult auzitor, poate selecta unul dintre cele 11 jocuri educative structurate în trei categorii: Dezvoltarea Vocabularului, Structurarea Limbajului, Emiterea Sunetelor. Conținutului jocurilor este corelat cu programa școlară și orientat pentru a fi complementar lecțiilor și activităților realizate deja în școlile de profil.

Folosirea platformei în scop educațional creează un context care permite adultului - profesor, terapeut logoped sau părinte - să se apropie de copil, să evalueze nivelul actual al achiziției limbajului și să lucreze împreună pentru atingerea obiectivelor stabilite în funcție de nevoile individuale ale fiecărui copil.

În perioada mai-decembrie 2017, cele 11 jocuri educaționale încadrate pe platformă, au fost accesate de 53.000 de ori. Utilizatorii au fost peste 800 de elevi cu deficiențe și 120 de profesori psihopedagogi și logopezi din cele 10 instituții de învățământ special implicate în proiect.

“Implicarea în proiectul Logopedia ne-a oferit oportunitatea de a desfășura într-un mod plăcut și eficient activități educative cu elevii care au deficiență de auz. Pentru aceștia, formarea competențelor de comunicare verbală reprezintă un proces anevoios, de lungă durată, ce presupune un efort susținut, care, în condiții obișnuite de învățare, poate deveni dezagreabil. În schimb, prin jocul digital procesul de învățare capătă alte valențe și crește motivația copilului surd pentru dezvoltarea limbajului. Timpul petrecut astfel în spațiul virtual devine benefic pentru integrarea lui în societate. Platforma Logopedia are un mare avantaj și pentru profesori, punându-le la dispoziție o varietate de exerciții-joc, care înlocuiesc clasicele fișe de lucru pe suport de hârtie. Oferă astfel economie de timp și mijloace moderne de predare.

“Jocurile de pe platformă pot fi folosite de către profesorii-educatori (la ludoterapie, socializare, stimulare cognitivă, formarea autonomiei personale), profesorii de psihopedagogie specială (la formarea abilităților de comunicare, citire-scriere-comunicare, științe ale naturii etc), profesorii psihopedagogi, specializați în demutizare, dar și de pedagogii care desfășoară activități instructiv-educative cu elevi care au dificultăți în comunicarea verbală.”, menționează Daniela Nae, voluntar al proiectului Logopedia din cadrul Liceului Tehnologic Special Nr 3 din București.

Salvați Copiii coordonează de peste 8 ani programul european Ora de Net, singura inițiativă din România care promovează folosirea sigură, utilă și creativă a tehnologiei. Prin mijloace digitale putem susține copiii aflați în situații de risc sau care se confruntă cu dificultăți de integrare socială, iar proiectul Logopedia vine în întâmpinarea acestor nevoi. Reacția copiilor și specialiștilor implicați în proces ne-au dovedit că activitățile au fost utile și a încurajat demersul de a deschide platforma către publicul larg, începând cu anul 2018. Platforma este gratuită și este utilă pentru oricine ar dori să lucreze cu copiii vorbitori de limba română, în vederea îmbunătățirii comunicării verbale.

Pentru a disemina modul de lucru și resursele dezvoltate cât mai multor specialiști care lucrează cu copiii cu deficiențe de auz, am reunit experiența și expertiza profesioniștilor implicați în proiectul Logopedia sub forma acestui ghid de bune practici. Sperăm că resursele vă vor inspira și vă vor fi de un real suport în înțelegerea, planificarea, susținerea și promovarea activităților realizate în beneficiul copiilor.

Vă invităm să explorați spațiul online dedicat acestui proiect

www.logopediadigitala.ro

Mulțumim

Fundației Orange pentru co-finanțarea proiectului Logopedia

Ministerul Educației Naționale pentru suportul permanent acordat Organizației Salvați Copiii

Casa Corpului Didactic Cluj pentru certificarea participării cadrelor didactice la cursurile de formare

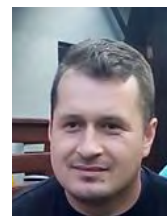
Voluntarilor care au contribuit cu articole

Tatiana Drăghici
Profesor psihopedagog
Centrul Școlar de Educație Incluzivă
"Constantin Pufan", Vaslui

Petronela Bernovici
Profesor psihopedagog
Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă
"Elena Doamna", Focșani

Gheorghe Dionisie Palievici
Profesor terapeut
Liceul Tehnologic Special 'Bivolărie'
Vicovu de Sus, jud Suceava

Stoica Florica
Școala Profesională Specială
pt Deficienți de Auz
"Sfânta Maria", București

Girniceanu Cristina
Școala Profesională Specială
pentru Deficienți de Auz
"Sfânta Maria", București

Alina Boca
Liceul Tehnologic Special
pentru Deficienți de Auz,
Cluj-Napoca

Dorina Chira –
Liceul Tehnologic Special
pentru Deficienți de Auz,
Cluj-Napoca

Echipa Logopedia

Georgiana Roșculeț
Coordonator Național
Logopedia

Irina Imbir
Expert logoped

Cristina Tohănean
Specialist logoped

Andra Marișoiu
Ilustrator

Mulțumim instituțiilor de învățământ care au luat parte la proiect și cadrelor didactice care au activat în regim de voluntariat

Liceul Tehnologic Special Nr 3

București

Daniela Nae
Radu Geanina Angelica
Dinu Alina Stefania
Manescu Magdalena
Costache Claudiu-Cosmin

Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz “Sfânta Maria”

Popa Maria Roxana
Stoica Florica
Tirlui Ileana Florentina
Caradaica Ioana

Liceul Special Tehnologic pentru Deficienți de auz, Cluj-Napoca

Boca Alina
Piontchevici Zoe-Anica
Chira Dorina
Dunca Nicoleta

Școala pentru hipoacuzici “Sfântul Vasile”, Craiova

Melinda Marinescu
Ciu Manueala
Pirca Paula
Criveanu Anda-Lorena
Cornea Florentina

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă “Elena Doamna”, Focșani

Bernovici Petronela
Fanuta Bogdana Mihaela
Giurgea Daniela
Grosu Daniela
Cherciu Ioana

Liceul Tehnologic Special “Vasile Pavelcu”, Iași

Mihaela Rodica Musat
Ionescu Gabriela
Caliman Oana
Theodor Sarbuletu
Coca Marilena Vasiliu

Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă Nr. 2, Sibiu

Cornelia Posa
Conea Ana Adriana
Guta Ioana
Pop Cristina

Liceul Tehnologic Special ‘Bivolărie’, Vicovu de Sus, jud Suceava

Palievici Gheorghe Dionisie
Mahediciuc Georgeta
Clem Ciprian Ionut
Pitic Nicuta
Georgescu Viorica

Centrul Școlar de Educație Incluzivă “Constantin Pufan”, Timișoara

Popa Gabriela - Monica
Dima Ramona
Ladar Simona
Olaru Loredana
Balangean Laura

Centrul Școlar de Educație Incluzivă “Constantin Pufan”, Vaslui

Draghici Tatiana
Istrate Monica Elena
Prisecaru Geta
Leustean Dorina
Bădărău Gena - Camelia

CAPITOLUL 1. COPIII CU DEFICIENȚE DE AUZ ȘI PROCESUL LOR DE ÎNVĂȚARE

Deficiența de auz

Autor: Irina Imbir

Aproximativ 15% din populația lumii suferă de o pierdere de auz. Trei dintr-o mie de copii se nasc cu deficiență de auz, procentul persoanelor cu acest tip de deficiență crescând la aproximativ 10% din populația mondială la vârsta adultă, pentru ca la adulții de vârsta a treia, acesta să crească la 50%.

Pentru majoritatea celor la care deficiența de auz s-a instalat înaintea însușirii limbajului verbal, limba maternă este limbajul mimico-gestual. Acesta reprezintă principala formă de comunicare, cea care oferă coeziune și identitate comunității pe care o formează: comunitatea surzilor descrisă ca fiind „prima, ultima și pentru totdeauna, formată din oameni ai vederii” (George Veditz, *apud Barbu FI, 2007*) care are specificitățile ei. Un exemplu ar fi faptul că cei cu deficiențe de auz nu apreciază eticheta pe care persoanele auzitoare le-o atașează uneori, aceea de ”surdo-mut”, deoarece chiar dacă sunt surzi, nu sunt și ”muți” întrucât comunică, folosind un limbaj de care sunt mândri.

Din păcate, realitatea românească dovedește că în lipsa unui interpret al limbajului mimico-gestual, copiii care folosesc exclusiv acest canal de comunicare nu au foarte multe șanse de a se adapta optim în societate, de a își găsi un loc de muncă sau chiar de a face față unor solicitări banale apărute în viața de zi cu zi. Fără sprijinul unei persoane auzitoare, ei nu pot, de exemplu, să completeze un formular tipizat, să formuleze corect o cerere, să facă un buget de cheltuieli, să-i spună doctorului ce simptome au, să solicite un credit șamd. De aceea, pentru a se integra în viața socială și profesională, ei trebuie să își însușească limbajul verbal, cel care le deschide drumul spre o viață independentă.

Pentru a înțelege mai bine ce presupune deficiența de auz, vă invit să începem prin definirea unor termeni care sunt adesea conectați cu descrierea nivelului de handicap.

Conform rezoluției O.N.U. termenii recomandați pentru a fi utilizați sunt:

- **handicap:** dezavantaj rezultat din deficiență sau din incapacitate care limitează sau împiedică îndeplinirea unui rol care este normal, în raport cu vârsta, sexul, factorii sociali și culturali
- **incapacitate:** consecință a deficienței, restricție sau lipsă a posibilității de a efectua o activitate în parametri normali
- **deficiență:** orice pierdere sau anomalie a structurii sau funcției psihice, fiziologice sau organice (anatomice)
- **deficiența de auz** este o deficiență senzorială și reprezintă diminuarea sau pierderea totală sau parțială a auzului, din diferite cauze

Alți termeni utilizați sunt:

Hipoacuzia: deficiență de auz care presupune scăderea acuității auditive între 0-90 dB

Surditate: deficiență senzorială totală constând în pierderea totală a auzului - peste 90 dB

Mutitate: lipsa capacității de a vorbi manifestată de o persoană, fiind o consecință a deficienței de auz

Pentru om, această "ființă informavoră", "cele cinci simțuri - vederea, auzul, mirosul, gustul și pipăitul - sunt ferestre deschise spre lume" (*Lindsay, Norman, apud Zlate, Mielu*). Organele de simț oferă creierului informațiile, pe care acesta le interpretează, le unește în percepții, transformându-le în experiențe subiective.

Pentru a înțelege etiologia, taxonomia și gradele deficiențelor de auz, vom realiza o scurtă analiză a sistemului auditiv, pornind de la anatomia și fiziologia urechii ajungând la ariile auditive primare, secundare și de asociație din cortex, cu rol în perceperea și producerea limbajului.

Alcătuirea urechii

- **Urechea externă:** Ceea ce noi numim de obicei ureche, reprezintă de fapt pavilionul urechii. El stabilește direcția sunetelor care ajung la noi și le direcționează în conductul auditiv. Urechea externă mai cuprinde și o membrană foarte fină și subțire care se numește timpan. Membrana timpanică transformă sunetele captate în vibrații și le transmite către urechea medie
- **Urechea medie:** Urechea medie conține 3 oscioare minuscule, care sunt cele mai mici oase ale corpului uman: ciocănelul (malleus), nicovala (incus) și scărița (stapes). Acestea sunt puse în mișcare de către membrana timpanică, iar mișcările coordonate ale lor transmit sunetele și zgomotele către urechea internă
- **Urechea internă:** Fiecare ureche cuprinde o structură foarte mică, plină de lichide, care se numește cohlee (melc), aceasta conținând în jur de 20.000 de celule ciliate (neuroni specializați). Aceste celule au rolul de a transforma vibrațiile sonore în impulsuri electrice neuronale. Aceste impulsuri sunt transmise mai departe de-a lungul nervului auditiv către creier, care le procesează și le integrează, transformându-le în senzație sonoră.

Cercetările au demonstrat că pentru 96% dintre dreptaci și 70% dintre stângaci, emisfera dominantă pentru limbaj este cea stângă. În partea superioară a lobului temporal, se află aria auditivă primară, unde sunt receptate sunetele limbii. În vecinătatea ei, spre lobul parietal, se află aria lui Wernicke (1848 –1905), implicată în înțelegerea limbajului, acesta este locul unde sunetele sunt puse împreună și sunt interpretate, căpătând semnificație, fiind înțelese. În acest timp, în emisfera dreaptă se decodifică tonul emoțional, timbrul, elemente de expresivitate, ritm etc.

În producerea limbajului intră în acțiune aria Broca, o zonă corticală aflată la nivelul lobului frontal care este responsabilă de activitatea motorie, de planificare și decizie. Mai specific, aceasta este localizată deasupra și în spatele ochiului stâng și are rol în programarea și realizarea motorie a limbajului, este un centru de comandă al vorbirii umane și preia controlul semantic și sintactic al cuvintelor și frazelor. În momentul producerii vorbirii, emisfera dreaptă răspunde de inițierea sau anularea intenției de a vorbi în funcție de starea emoțională a persoanei, de producerea și interpretarea metaforelor.

Clasificarea deficiențelor de auz

Pierderile de auz pot fi cauzate de afecțiuni ale urechii externe, de afecțiuni ale urechii medii, de afecțiuni ale urechii interne sau de afecțiuni ale traseului nervos sau cortexului auditiv.

În literatura de specialitate există numeroase clasificări ale tulburărilor de auz care au la bază mai multe criterii, cele mai folosite fiind cele etiologice și temporale, avându-se în vedere specificul, gradul și vârsta la care se manifestă :

- deficiențe de auz ereditare sau dobândite
- deficiențe de auz clasificate după momentul apariției (prenatale, perinatale sau postnatale)
- deficiențe de auz în raport cu locul instalării traumei (urechea medie, urechea internă, nerv auditiv sau la nivelul sistemului nervos central)
- deficiențe de auz pre- și post-lingvistice

Cea mai frecventă clasificare, preluată și utilizată de mai mulți autori, este cea care ia în considerare criteriul cauzalității anatomo-fiziologice, distingându-se (Popa, M., 2002):

- deficiența de auz de transmisie sau de conducere
- deficiență de auz (hipoacuzie) de percepție sau neurosenzorială
- deficiență de auz mixtă
- deficiență de auz centrală

Diminuarea funcției auditive atrage după sine o reorganizare perceptivă în vederea unei utilizări mai bune a celorlalte simțuri valide.

În cele ce urmează vom descrie, pe rând, aceste nuanțe de diferențiere a deficienței.

Deficiența de auz de transmisie (hipoacuzie de transmisie) este cauzată de apariția unor obstacole în calea sunetului, în trecerea acestuia de la exterior spre urechea internă. Acest tip de surditate este consecința afectării urechii externe (dop de cerumen, corpuri străine, infecții) și urechii medii (otite, atrofii ale oscioarelor, otoscleroza), putându-se rezolva în mare măsură chirurgical, fiind de natură mecanică

Deficiența de auz de percepție (hipoacuzia de percepție sau neurosenzorială) este provocată de afecțiuni ale urechii interne, ale nervului VIII vestibulo-cochlear sau ale cortexului auditiv și nu poate fi tratată chirurgical; se intervine pentru prevenire și nu pentru înlocuire. Conduce la pierderi mari de auz sau la incapacitatea percepției totale sunetelor, care poate fi însă compensată uneori cu proteze auditive sau cu ajutorul implantului cochlear (când membrana bazilară este înlocuită cu o bandă de electrozi ce joacă rolul cililor vibraționali) ori al implantului în trunchiul cerebral

Deficiențe de auz mixte includ trăsături ale deficienței de auz de transmisie și de percepție și se întâlnesc în cazul otospongiozei, a otosclerozei juvenile sau otosclerozei senile

Deficiența de auz centrală apare prin lezarea nervului auditiv din cauza unor traume sau tumori la nivelul nervului, cerebelului sau scoarței cerebrale. Encefalita, hemoragiile cerebrale, traumatismele craniene, leziunile bulbului rahidian duc, în general, la lezarea nervului auditiv, și pot produce surditate centrală.

Gradele deficitului auditiv

Gradele deficitului auditiv după Biroul internațional de audio-fonologie (Sursa: Popa, Mariana, 2002)

GRADUL PIERDERII DE AUZ	TIPUL PIERDERII DE AUZ	CARACTERISTICILE CAPACITĂȚII AUDITIVE
0 - 20 dB	Auz relativ normal	• se aude și foșnetul frunzelor
20 - 40 dB	Pierdere de auz ușoară sau hipoacuzie ușoară	• aude vorbirea de aproape și nu prea înceată • aude șoapta într-o cameră liniștită, dar nu înțelege tot
40 - 70 dB	Pierdere de auz moderată sau hipoacuzie moderată	• viața relațională este afectată • necesită protezare pentru a percepe conversația • aude ceva din conversație dacă este purtată tare • are probleme de percepere a conversației în grup
70 - 90 dB	Pierdere de auz severă sau hipoacuzie severă	• poate auzi zgomote, vocea umană, unele vocale, fără a înțelege vorbirea • se protezează cu succes în percepția vorbirii
peste 90 dB	Pierdere de auz profundă, surditate sau cofoză	• aude doar sunete foarte puternice, care pot provoca senzația de durere • se poate proteza cu proteze speciale, puternice sau se procedează la implant cohlear

Impactul deficienței de auz în dezvoltarea copiilor

La fel ca toți copiii și cel cu deficiență de auz pentru a face față solicitărilor exterioare și a se bucura de viață, este nevoit să reacționeze la stimulii plini de sevă informațională din mediul înconjurător, să recepteze informațiile, folosind canalele valide de receptare senzorială. Lipsa sau alterarea senzațiilor auditive influențează negativ receptarea informațiilor din mediul fizic și social și au un impact semnificativ în plan cognitiv, afectiv, socio-comportamental.

În cele ce urmează, vom descrie, pe scurt, aceste implicații în fiecare dintre aceste aspecte.

Planul cognitiv

Senzațiile sunt alterate prin inexistența sensibilității auditive. În absența sau diminuarea auzului, sarcinile sunt preluate de ceilalți analizatori valizi, care devin căi informaționale ce le permit copiilor cu deficiență de auz să recepteze stimulii din jur.

Percepțiile predominante sunt cele vibro-tactile și vizuale, nu se reflectă obiectul în integralitatea sa. Stimularea polisenzorială are un loc esențial în procesul de educație.

Reprezentările prezintă o imagine lacunară, cu o evidentă încărcătură vizual-motrică. În cazul lor, reprezentarea este un analog al noțiunii, dar nu și un echivalent total al ei întrucât imaginile generalizate au un preponderent conținut senzorio-motor.

Memoria are aceleași caracteristici cu cele ale unui auzitor în sfera afectivă, motorie și vizual-motrică, dar memoria cognitiv-verbală se dezvoltă mai lent în procesul demutizării, cu un accent de mecanicism.

Atenția și capacitatea de concentrare a persoanelor cu deficiența de auz sunt scăzute mai ales din cauza absenței limbajului care are rol de captare și susținere. Este necesară întărirea pozitivă, mai ales că oboseala se instalează rapid din cauza concentrării intense asupra perceperii vorbirii. (Nae, D., 2011)

Gândirea este ”o gândire în imagini” percepând realitatea preponderent vizual. Caracteristicile acestor reprezentări sunt concretismul, rigiditatea, șablonismul, îngustime și inerție în desfășurarea activității de gândire. Saltul de la gândirea în imagini la gândirea noțional-verbală se realizează datorită procesului demutizării.

Pufan vorbea despre următoarele stadii ale gândirii: etapa premergătoare demutizării; etapa de începere a demutizării; etapa demutizării concrete; etapa demutizării înfăptuite.

În etapa de începere a demutizării, gândirea are următoarele caracteristici:

- se formează preponderent pe baza limbajului mimico-gestual și parțial pe limbajul verbal;
- utilizează imaginile și parțial cuvintele;
- cuvintele denumesc noțiuni familiare, din mediul apropiat copilului;
- are un conținut concret, imagistic;
- utilizează cuvintele ce denumesc noțiuni concrete în realizarea legăturii semnificație-semnificant;
- utilizează limbajul mimico-gestual;
- este schematică, limitată;
- inspiră ireversibilitate, rigiditate;
- judecățile se bazează pe imagini și pe limbajul mimico-gestual;
- raționamentul prin analogie are frecvență mai mare, chiar dacă, de multe ori, analogiile sunt incorecte din punct de vedere logic.

Iată câteva specificități ale gândirii aflate în **etapa demutizării concrete**.

Aceasta presupune un progres al operațiilor gândirii, cu dezvoltarea vocabularului și structurarea limbajului verbal și presupune că:

- sunt utilizate cuvintele și, doar parțial, semnele;
- noțiunile empirice devin cunoștințe științifice datorită curriculum-ului școlar;
- la început rămâne ancorată în concret, iar odată cu achiziționarea limbajului verbal, se realizează saltul către general, către abstract (este denumită gândire semiverbală);
- dintre operațiile gândirii, comparația este cea care joacă rolul cel mai important și susține și celelalte operații;
- apar judecățile problematice (de posibilitate), în situații concrete, situative;
- sunt prezente raționamente analogice și inductive.

Planul afectiv

Cei mai mulți dintre copiii cu deficiență de auz sunt caracterizați ca dând dovadă de forme de imaturitate emoțională, egocentrism, impulsivitate, inadaptare, lipsă de inițiativă, neinfluențabilitate și rigiditate, sunt puțin empatici și foarte introspectivi, prezentând mai multe probleme emoționale. Toate aceste trăsături nu sunt altceva decât o dovadă că aceștia au nevoie de mai multă grijă și susținere în primele etape ale vieții lor pentru a își putea dezvolta alte competențe și abilități care să compenseze pierderea auzului. Mai mult decât atât, au nevoie să fie iubiți și tratați cu respect pentru a își dezvolta o imagine de sine bună și o apreciere pozitivă a propriei persoane, în ciuda deficienței pe care o au.

Copiii învață prin imitare și își construiesc lumea interioară prin intermediul oglindirii adulților semnificativi din viața lor. Experiența fiecărui copil cu propria deficiență senzorială depinde de fiecare individ în parte însă suportul special pe care îl primește din partea familiei, profesorilor și celor apropiați este definitoriu pentru succesul lui. Relațiile semnificative cu ceilalți îl pot sprijini să integreze propria condiție și să își angreneze resursele interioare pentru a putea să fie fericit, să urmeze un traseu profesional potrivit pentru el și să își pună în valoare toate celelalte daruri ale personalității lui.

Planul socio-comportamental

J. W. Evans (1987) a avansat ideea că „nu există conceptul de personalitate tipică a deficientului de auz” și că „acele caracteristici negative prezente în personalitatea sa sunt consecințele unei privări în planul interacțiunii timpurii, în special în cadrul familiei” (*Cramaruc, 2011*), el considerându-le secundare lipsei de interacțiune optimă timpurie părinte-copil, care „intervine în fazele procesului de atașare sau de separare a individului”.

E. S. Levine a evidențiat faptul că „dezvoltarea personalității unei persoane cu deficiență de auz este profund corelată cu nivelul dezvoltării limbajului său”, asumându-și ideea că „limbajul semnelor este un obstacol în dezvoltarea personalității persoanei cu deficiență auditivă” (*Cramaruc, 2011*).

În alegerea profesiei, persoanele cu deficiență de auz sunt influențate de modelele familiale, sau, ulterior, de cele ale profesorilor, de mass-media (*Nae D, 2011*), caz în care, de multe ori își dezvoltă anumite aspirații care nu concordă cu capacitățile lor psihofizice specifice.

Oferirea mijloacelor și resurselor necesare pentru integrarea copiilor cu deficiențe în societate este un criteriu esențial pentru a îi invita pe aceștia să contribuie într-un mod util în familia, școala, comunitatea și societatea de care aparțin.

Particularitățile lucrului cu copii cu deficiență de auz

Autor : Irima Imbir

Date fiind particularitățile copiilor cu deficiențe de auz, recomandăm o atenție sporită a profesorului la contextul, spațiul și modul de relaționare atunci când planifică sau îi invită pe copii într-un proces de învățare.

Din experiențele directe cu acest grup de elevi, selectăm o serie de recomandări generale de organizare a activității cu copii care au deficiență de auz:

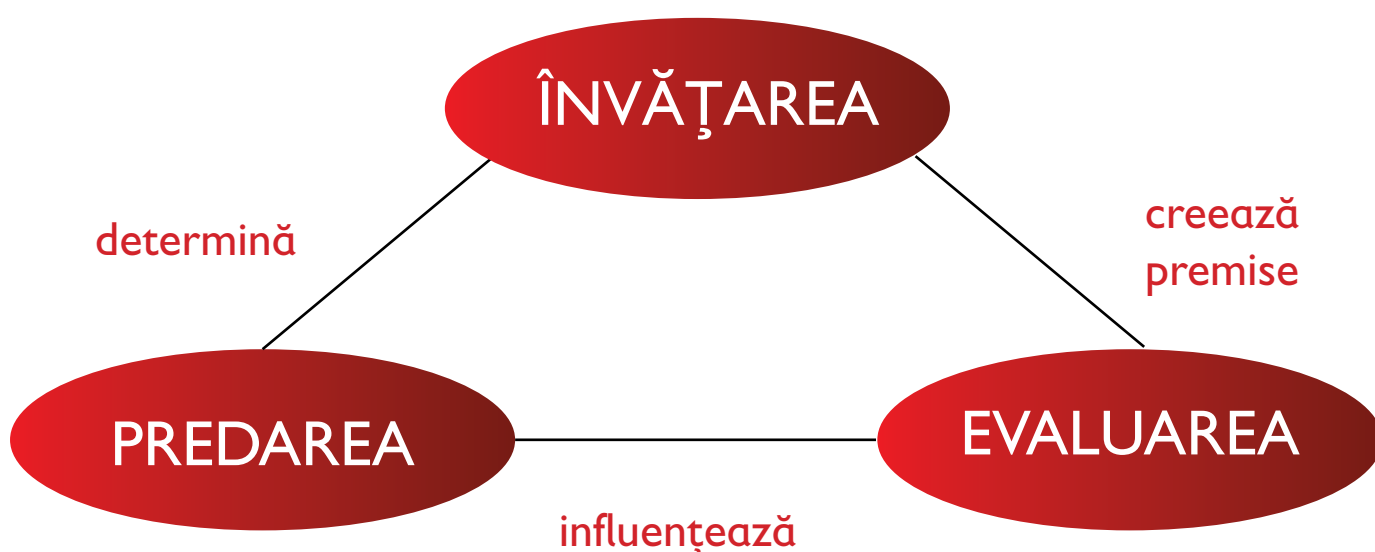
- Organizați spațiul pentru asigurarea vizibilității pentru toți elevii (băncile așezate în semicerc, sala să fie optim luminată, tabla să fie ștersă pentru a reduce „poluarea vizuală” etc.).
- Înainte de a vorbi cu un copil cu deficiență de auz este nevoie să îi atrageți atenția și să vă asigurați că vă aflați în câmpul lui vizual.
- Metode pentru atragerea atenției copilului: atingerea brațului sau a umărului pentru a îi indica faptul că vreți să îi vorbiți, aprinderea sau stingerea luminii din clasă, bătaie scurtă și fermă din picior dacă podeaua este din lemn și transmite vibrații;
- Rămâneți pe scaun, la același nivel cu elevii, cu fața la ei, la o distanță de cel mult 1-1,5 metri;
- Fața dvs. trebuie să fie luminată, fără a fi acoperită de mână sau de un alt obiect;
- Asigurați-vă că vorbiți cu fața la copii și nu vorbiți în timp ce scrieți la tablă;
- Evitați să stați în fața ferestrei sau a altor surse de lumină;
- Evitați să vă mișcați prea mult pentru a le permite citirea labială;

- Este indicat ca mesajul oral să fie dublat de cel scris, pe tablă;
- Obișnuiți-vă să vorbiți firesc, clar și natural fără exagerare, nu prea rar sau prea repede, sau să apelați la strigăt;
- Utilizați gesturi simple și expresii faciale pentru a fi sugestivi, fără a exagera;
- Evitați vibrațiile și zgomotele excesive, ah-urile, mmm-urile sau tușitul;
- Rostiți doar o singură sintagmă sau propoziție, un mesaj lung este prea mult pentru copilul surd;
- Evitați schimbările bruște de subiect sau de poziție sau să realizați și altă activitate în timp ce vorbiți cu o persoană cu deficiență de auz;
- Încurajați verbal copilul: "Bravo!", "Ai reușit!"

Activitatea didactică adaptată copiilor cu deficiențe de auz

În activitatea didactică desfășurată cu elevii cu deficiență de auz, cele trei componente ale procesului de învățământ (predare-învățare-evaluare) se întrepătrund activ.

Predarea este activitatea specifică profesorului, cel care stabilește strategia instruirii, cea care orientează și coordonează acțiunile celor doi actori principali ai actului didactic - profesor și elev - și care reglementează modalitățile de interacțiune dintre ei (*Postelnicu*).

Profesorul Cerghit enumeră 4 categorii de elemente componente ale unei strategii didactice:

- modurile de abordare (tipurile de experiențe de învățare: prin receptarea, prin descoperire, prin cooperarea, programată etc.);
- metodele;
- suporturile didactice (materiale didactice clasice, moderne, tehnici audio-video, noi tehnologii, echipamente etc.);
- formele de organizare a activității (frontală, colectivă, micro-grupală, în perechie, individuală, mixtă etc.). (*Crenguța Oprea*)

Profesorul este "izvor de informații", cel care transformă cunoștințele "care trebuie predate" în cunoștințe "care sunt predate" (*Chevallard, 1985*). El realizează transpoziția didactică, acționând activ asupra conținutului prezent în programele și manualele școlare, selectând, prelucrând și adaptând la particularitățile de vârstă și individuale, dar și la specificul deficienței, cunoștințele ce trebuie transmise.

În alegerea metodelor și a mijloacelor de învățământ, profesorul trebuie să țină cont de: specificul conținutului (teoretic, practic, artistic, tehnic); particularitățile psihice, de vârstă și individuale, ale elevilor; exigențele crescânde ale programelor școlare; dezvoltarea rapidă a tehnologiei informaționale; accesul la computer, tabletă și internet; softurile educaționale.

Astfel metodele specifice surdopedagogiei (metoda tehnică, metoda imitației etc.) sunt utilizate alături de metodele didactice clasice, dar și de cele moderne, interactive, nu în starea lor "pură" ci adaptată la specificitatea profilului psihologic al educabililor. Gândirea elevilor hipoacuzici este concret-intuitivă, de aceea materialul concret și sarcinile de lucru etapizate și create după metoda "pașilor mici" trebuie să fie utilizate în aplicarea metodelor moderne interactive, în vederea atingerii finalității lor.

Dintre metodele clasice pe care le utilizează profesorul enumerăm: explicația, povestirea, conversația (clasică, euristică, de verificare și control), lectura explicativă, observarea dirijată, experimentul, demonstrația, modelarea, exercițiul, lucrări practice de laborator și atelier, proiectele, jocul, dramatizarea, instruirea asistată de calculator.

Profesorul psihopedagog care lucrează într-o școală pentru elevi cu deficiență de auz trebuie să respecte și să se conecteze la ultimele descoperiri din domeniul modernizării și perfecționării metodologiei didactice ce se referă la accentuarea caracterului activ al metodelor de învățământ. Metodele moderne interactive au o serie de valențe educative, acestea conducând la creșterea motivației și a interesului pentru învățare, a stimei de sine și a încrederii în capacitățile proprii.

Ele contribuie la formarea unei atitudini pozitive față de școală și față de activitatea de învățare cu efecte în principal asupra rezultatelor școlare, dar și asupra comportamentului școlar în general. Prin forma de organizare în grup și prin focalizarea pe cooperare, metodele promovează “învățarea în grup” care, așa cum spunea și Ioan Cerghit “asigură o participare mai vie, mai activă, susținută de foarte multe elemente de emulație, de stimulare reciprocă, de cooperare fructuoasă”.

Dintre aceste metode care pot fi utilizate în activitatea didactică cu elevii cu deficiență de auz amintim: ice-breaking, cubul, turul galeriei, diagrama Venn, schimbă perechea, ciorchinele, metoda învățării pe grupe mici, Știu-vreau să știu-am învățat.

Toate cele spuse mai sus ne arată că predarea nu se reduce la transmiterea de cunoștințe, ci presupune crearea situațiilor de învățare, în virtutea unor obiective dinainte stabilite, care să conducă la dobândirea de cunoștințe, la formarea de deprinderi (intelectuale, motorii), abilități, competențe, capacități, conduite, modele atitudinale și comportamentale etc. Profesorul este cel care motivează elevii pentru învățare, pentru autoinstruire. El este cel care proiectează, organizează și dirijează activitatea de învățare a elevilor.

Învățarea școlară este o formă particulară a învățării umane, este un proces care determină o schimbare a comportamentului celui care învață, a modului de a gândi, simți și acționa al acestuia. Ea se realizează într-un cadru instituțional, sub îndrumarea unor specialiști și are ca finalitate dezvoltarea personalității în ansamblu.

Receptarea

Profesorul se preocupă de respectarea regulilor prezentate anterior, dar și de captarea atenției și interesului elevilor pentru activitate. Acest moment este foarte important pentru elevii cu deficiență de auz, deoarece specificul dezvoltării psiho-afective și comportamentale a acestora impune atragerea în activitățile de învățare prin creativitatea educatorului.

Pentru o eficientă receptare a informațiilor, profesorul trebuie să organizeze situația de învățare, respectând cerințele principiului intuiției pe care Jan Amos Comenius îl numea „regula de aur a învățământului” căci actul cunoașterii trebuie să se bazeze pe contactul nemijlocit cu realitatea obiectivă, activității de învățare asigurându-i-se un substrat concret-intuitiv. Profesorul utilizează strategii inductive și analogice, care sunt în concordanță cu forma de raționament a copilului aflat în perioada demutizării efective.

Procesul de formare al noțiunilor, ideilor, regulilor, teoremelor, deprinderilor, priceperilor, competențelor etc., trebuie să se sprijine pe perceperea materialului intuitiv natural sau confecționat, pe fapte și exemple concrete, asigurându-se unitatea dintre concret și abstract, dintre cunoașterea senzorială și cunoașterea rațională, căci așa cum spunea și John Locke „nimic nu este în intelect dacă nu a trecut mai întâi prin simțuri”.

Adevărurile transmise elevilor, pentru a fi înțelese, trebuie făcute accesibile cu ajutorul materialului intuitiv (hărți, machete, mulaje, planșe, fotografii, desene etc.).

Pentru a își atinge obiectivele, utilizarea materialului intuitiv trebuie să îndeplinească mai multe cerințe:

- să fie reprezentativ și adecvat conținutului și obiectivelor lecției;
- să fie prezentat la momentul oportun și la un loc vizibil;
- implicarea elevilor în procesul de percepere a materialului didactic să fie activă;
- percepția și atenția voluntară a elevilor să fie orientată corect de către profesor;
- intuirea materialului didactic să se îmbine cu explicațiile profesorului;

Înțelegerea

În acest moment apare problema triunghiului de referință (Maria Anca): eu (sine)/ obiectul, ființa, evenimentul/ altă persoană (părinte, educator).

Tabelul următor prezintă diferențele dintre copiii auzitori și cei surzi în procesul receptării și al înțelegerii celor percepute.

Copilul auzitor	Copilul surd
• Are simultan două experiențe din registre senzoriale diferite (văz, auz) care se completează reciproc, îmbogățindu-se.	• Trebuie să facă legătura între două trăiri vizuale care se produc simultan, dar pe care el le poate percepe doar succesiv.
• El privește obiectul și ascultă explicațiile adultului, ceea ce întregeste imaginea și conduce la o reprezentare mentală complexă.	• Vorbirea adultului o percepe sub forma unei succesiuni rapide de imagini labiobucale pe care trebuie să le asocieze cu imaginea obiectului (caracteristicile vizuale care i se impun atenției).
	• Aceasta implică reținerea imaginii vizuale și stabilirea unei conexiuni voluntare cu o altă observare vizuală, precum și stabilirea unei ordini între evenimentele percepute.
	• Actul citirii: Trebuie să realizeze conexiuni rapide între perceperea labiobucală și imaginea grafică a cuvântului, mai ales când cuvântul predat este necunoscut, el trebuind să memoreze pentru scurt timp acel cuvânt neînțeles.

Memorarea și păstrarea

În crearea situațiilor de învățare, profesorii trebuie să țină seama de criteriile care trebuie îndeplinite pentru ca elevii să rețină mai mult timp și mai profund. Se spune că reținem 10% din ce citim; 20% din ce auzim; 30% din ce vedem; 50% din ce auzim și vedem; 70% din ce discutăm cu alții; 80% din experiența directă; 90% din ce îi învățăm pe alții.

Tot astfel, cunoștințele elaborate sunt fixate și consolidate prin: repetare independentă, reproducere selectivă; operare practică (exerciții aplicative); transferul lor într-un nou context.

Actualizarea

Prin obișnuirea elevilor în a utiliza cunoștințele învățate în clasă în contexte cât mai variate, sau prin rezolvarea unor sarcini diferite.

Evaluarea este o altă componentă importantă a activității didactice, este o activitate complexă de apreciere a modului comun de lucru al profesorului și elevilor săi, în efortul de realizare a obiectivelor proiectate.

Evaluarea este o componentă esențială a procesului instructiv-educativ, a triadei predare-învățare-evaluare, având ca scop cunoașterea efectelor activității desfășurate, în vederea optimizării ei, pe baza colectării, organizării și interpretării rezultatelor obținute, prin intermediul instrumentelor de evaluare. De asemenea, rolul ei este să depisteze limitele învățării – greșeli, lacune, nivel prea scăzut de cunoștințe, dificultăți în interpretarea și aplicarea cunoștințelor – pentru depășirea acestora și realizarea progresului școlar.

Evaluarea este fundamentală persoanelor cu cerințe educaționale speciale întrucât "este un proces continuu și nu o radiografiere instantanee a stării subiectului" (Gherguț, A., 2005)

După modul de integrare a actului evaluativ în procesul didactic, distingem: evaluarea inițială, evaluarea sumativă și evaluarea formativă.

Evaluarea inițială se realizează la începutul unei perioade de instruire: "Copilul surd este un copil normal în potențialitățile sale intelectuale și lingvistice; pentru a da o bună educație copilului surd, trebuie să plecăm de la ceea ce el are și ceea ce poate" (*Danielle Bouvet*). Profesorul este cel care poate stabili, identifica, valorifica "ceea ce el (copilul surd, n. n.) are și poate" prin complexul proces al evaluării.

Evaluarea sumativă se realizează la sfârșitul unor perioade mai lungi de instruire și vizează pregătirea de ansamblu a elevilor, având o funcție constatativă, fără valențe ameliorative.

Evaluarea formativă este integrată în desfășurarea procesului de învățământ oferindu-i atât profesorului, cât și elevului, posibilitatea de a cunoaște nivelul real de pregătire al elevilor, asigurând orientarea elevului în învățare, corectarea greșelilor, cultivând cooperarea profesor-elev, dar și capacitatea de autoevaluare a elevilor.

Dezvoltarea limbajului la copiii cu deficiență de auz

Autor : Irima Imbir

Ființa socială, omul, comunică în orice moment. Comunicarea este un act care îl însoțește în fiecare zi a vieții, încă de la naștere. Asemenea sugarilor cu auz normal, copilul cu deficiență de auz plânge, râde, chiar gângurește, emite mai multe sunete decât cele care corespund limbii materne. În primul an de viață, aceste forme de comunicare ale copilului sunt semnele existenței unui "specific al funcționării creierului uman transmis ereditar (și, spunem noi, modelat filogenetic n.n.), privind reglarea funcționării aparatului fonator, modularea și exersarea activității lui". (Crețu, T.) Cu toate acestea, perioada lalațiunii este foarte scurtă, pentru că la emisia de sunete trebuie să se asocieze analizatorul auditiv. De multe ori bebelușul auzitor scoate un sunet, se oprește ca și cum s-ar asculta (și pare că așa se întâmplă) apoi continuă. Dar el nu se ascultă doar pe sine, ci îi ascultă mai ales pe adulți. Însă dacă nu aude și nu are ce să imite, cercetările au arătat că în jurul vârstei de 6 luni bebelușul se oprește din "vorbit", se închide în lumea lui tăcută și pierde capacitatea de a mai vorbi. Același fenomen se întâmplă și dacă deficiența de auz s-a instalat mai târziu, nu la naștere, însă înaintea structurării limbajului verbal, întrucât auzul are rolul principal în formarea și dezvoltarea vorbirii.

Limbajul, "limba în acțiune" (Rubinstein), este un mecanism psihic individual de utilizare a limbii, un mijloc specific uman, cel mai frecvent folosit în comunicarea inter-umană. Limbajul "exprimă gradul de interiorizare personală, de însușire și stăpânire de către fiecare din noi a elementelor limbii" (Ana Tucicov-Bogdan). Fie că este vorba de limbajul verbal sau cel mimico-gestual, el este un construct individual, o reflectare a modului în care persoana interiorizează și utilizează elementele limbii în cunoaștere, în comunicare, în gestionarea trăirilor afective, în reglaj și autocontrol emoțional etc.

Obiectivul primordial al activității educative și recuperatorii desfășurate cu elevii ce au deficiență de auz este formarea competențelor de comunicare verbală: receptarea mesajului verbal și exprimarea verbală.

Limbajul verbal reprezintă "actul fundamental de legitimare a omului ca ființă superioară" (*Rozorea*), despre care Oleron afirma "limbajul este pentru inteligență atât un prilej de a exersa deci de a se dezvolta, cât și un instrument de a pune și a rezolva probleme" (*apud Pufan*).

Procesul complex de formare a abilităților de comunicare verbală la elevii cu deficiență de auz este condiționat de:

- momentul instalării/depistării deficienței, tipul și gradul deficienței
- existența unor deficiențe asociate
- vârsta de începere a demutizării și calitatea procesului recuperator
- momentul și tipul protezării
- implicarea familiei.

În procesul însușirii limbajului o mare importanță o au:

- componenta senzorio-motorie (la început copilul se joacă cu vocea așa cum se juca cu mâinile, treptat acțiunea verbală se detașează de acțiunea materială și devine acțiune mentală);
- componenta intelectuală (cuvintele repetate de către copil după adult devin evocatoare);
- componenta afectivă (care se exprimă în sentimentele de dragoste ale mamei, ca factori de precipitare a însușirii limbajului).

Cercetările au dovedit că mediile caracterizate prin carențe afective sunt răspunzătoare de întârzierile apariției limbajului și slaba sa dezvoltare (*Golu, Verza & Zlate, 1992*).

Mediul lingvistic în care copilul surd evoluează are un rol covârșitor asupra comunicării lui, astfel putem descrie mai multe situații (Popa M.):

copilul fără deficiență de auz crescut în anturaj normal de adulți fără o astfel de deficiență - care este solicitat verbal din primii ani de viață, când i se vorbește în același timp cu asocierea anumitor obiecte sau jucării, modelul verbal fiind repetat în contexte diferite până la stocarea în memorie, în urma înțelegerii legăturii dintre cuvânt și semnificatul lui: eticheta verbală împreună cu sensul pe care îl poartă (ideea conținută de cuvânt).

copilul surd născut în familie de surzi - care învață să comunice trecând prin aceleași etape ca și copilul fără deficiență de auz, deosebirea constituind-o suportul comunicării, care nu mai este cuvântul, ci gestul, el folosind un limbaj al semnelor, nu vorbirea. Părinții arată copilului obiectul și execută semnul specific. Astfel, copilul surd asociază semnele elementelor pe care le desemnează și începe să le utilizeze în context adecvat: va învăța „să comunice fluent prin gesturi”.

Copilul fără deficiență de auz născut în familie de surzi poate învăța atât comunicarea verbală cât și pe cea mimico - gestuală, aceasta din urmă fiind prima lui limbă maternă, dar dispunând de auz, poate fi expus la comunicarea verbală a rudelor și învață să comunice cu fiecare în conformitate cu modelele oferite de aceștia, devenind cu timpul bilingv. Comunicarea verbală poate să fie rudimentară sau fluentă, cu vocabular mai limitat, dezvoltată în raport cu cantitatea și calitatea experienței lingvistice acumulată în contactul cu auzitorii.

copilul surd care se naște și trăiește în familie de persoane fără deficiență de auz, în care niciun membru nu cunoaște limbajul mimico - gestual și nu are experiență de lucru cu surzii, el rămânând mult timp nestimulat verbal, are drept consecință dezvoltarea unei comunicări rudimentare (folosirea unor gesturi indicatoare: arată cu mâna ceea ce dorește, îi este arătat cu mâna sau cu privirea, contactul intim cu mama îl va determina să dezvolte o comunicare afectivă printr-un volum restrâns de gesturi). Comunicarea dintre adult și copil devine tot mai dificilă, „copilul și părintele vor fi frustrați, apărând sentimente de neputință, copilul neavând posibilitatea de a posedea cuvântul și semnul care să înlocuiască obiectul/acțiunea și să poată permite simbolizarea și comunicarea în absența obiectului”. Comunicarea dintre adult și copil devine tot mai dificilă, „copilul și părintele vor fi frustrați, apărând

sentimente de neputință, copilul neavând posibilitatea de a poseda cuvântul și semnul care să înlocuiască obiectul/acțiunea și să poată permite simbolizarea și comunicarea în absența obiectului”.

Demutizarea reprezintă activitatea complexă de înlăturare a mutității cu metode și mijloace specifice surdopedagogiei, prin valorificarea căilor organice nealterate și pe baza compensării funcționale (Stănică, I., 1994)

Acest proces vizează însușirea celor trei laturi ale limbajului:

- fonetică (articularea corectă a fonemelor, a structurilor fonetice)
- lexicală (cuvintele care formează vocabularul unei limbi)
- structura gramaticală (reguli ce se aplică în realizarea construcțiilor lexicale pentru o exprimare verbală corectă și inteligibilă)

Așa cum spunea și L.M. Caraman: „copiii cu deficiențe auditive trebuie să învețe limbajul oral-scris în complexitatea componentelor lui definitorii, cu întreaga osatură internă, gramatical-lexical-fonetică, proprie limbii materne (...) de aceasta depinzând în foarte mare măsură reușita actului, atât de complex, al demutizării.” (Măescu- Caraman, L., 1985)

Cercetările au arătat că dacă demutizarea a început odată cu intrarea în școală, învățarea limbajului este asemănătoare învățării unei limbi străine, rolul ei fiind doar de comunicare și informare, neavând influență asupra structurării proceselor psihice.

Experiența didactică a demonstrat că pentru elevii auzitori sunt necesare aproximativ 15 repetări cu sens pentru a putea permite cuvântului să devină noțiune integratoare, spre deosebire de elevii surzi care au nevoie de un număr de 25-30 repetiții cu sens pentru a permite cuvântului să fie integrator. Pentru a realiza acest deziderat, repetițiile trebuie făcute în condiții diferite, într-o perioadă scurtă de timp și reactualizate în mod sistematic la intervale regulate de timp, altfel intervenind uitarea.

Există un ”bilingvism pragmatic” (J. Lillo, *apud Rozorea*) - Limbaj mimico-gestual și limbaj verbal - are rol de sprijin, ajutor în achiziționarea limbajului verbal, dar care trebuie folosit reducând treptat ponderea celui mimico-gestual pe măsura avansării procesului de demutizare.

Surditatea de percepție moderată, în care pierderea de auz este de până la 60dB, determină o serie de particularități (Rozorea):

- imaturitate în vorbire, în vocabular, în concepte lingvistice și în sintaxă;
- discriminare defectuoasă a vorbirii (prin omisiunea consoanelor finale, în special, prin achiziționarea cu întârziere a consoanelor contrastante etc.);
- expresivitatea redusă a vorbirii, prin folosirea propozițiilor scurte, fără reguli sintactice;
- un registru ideatic limitat;
- dificultăți în descifrarea semnificațiilor metaforice ale cuvintelor chiar des folosite și, din acest motiv, dificultăți de înțelegere a mesajelor în comunicarea interpersonală, mai ales cu persoanele cu auz normal;
- dificultăți de înțelegere a informațiilor, mai ales dacă instructajul verbal este necorespunzător și, în consecință, performanțele școlare sunt reduse;
- progrese limitate ale limbajului complex, comparativ cu copiii normali de aceeași vârstă.

C.GH. Manolache a identificat o serie de caracteristici ale lexicului celor care au **pierdere de auz severă**, mai mare de 60dB:

- elementul senzorial-intuitiv este dominant mai ales în primele clase, procesul de formare a noțiunilor realizându-se mai lent și într-un timp mai îndelungat;
- operează cu cuvinte având semnificația inițială de la însușirea lor, reprezentată doar prin câteva însușiri ale obiectelor și fenomenelor;
- sfera de aplicabilitate a cuvântului în practica vorbirii deficienților de auz este foarte restrânsă și mărginită;
- înțeleg cu dificultate contextul;
- expresivitatea limbajului verbal este redusă;
- pentru ei, cuvântul este o structură fono-motrică și semantică, în timp ce pentru auzitori el reprezintă una sonoră.

Neclaritatea semnificației degradează structura fono-motrică a cuvântului, iar aceasta împietează asupra procesului de cunoaștere și înțelegere.

Neclaritatea semnificației degradează structura fono-motrică a cuvântului, iar aceasta împieteează asupra procesului de cunoaștere și înțelegere.

Respectarea topicii limbii române reprezintă pentru copiii cu deficiență de auz o sarcină anevoioasă, aceasta fiind "contaminată" de topica limbajului mimico-gestual.

Cele mai frecvente greșeli sunt:

- eludarea verbului;
- folosirea defectuoasă a trecutului verbului;
- dezacord subiect-predicat;
- greșeli morfologice (flexionare incorectă a părților de vorbire, dezacorduri substantiv-adjectiv etc.);
- eludarea prepozițiilor și a conjuncțiilor;
- combinarea haotică a cuvintelor;
- redușii;
- amplificări;
- substituii.

Alois Gherguț identifică:

- un volum redus al vocabularului însușit;
- existența a numeroase clișee verbale, cuvinte cu conținut semantic sărac sau deformat;
- cuvintele sunt folosite așa cum au fost prezentate inițial (în cazul nominativ sau acuzativ), fără inflexiuni;
- existența unui decalaj vizibil între vocabularul activ și pasiv (între vocabularul utilizat în exprimare și vocabularul stocat);
- evitarea exprimării în propoziții, preferă utilizarea unui singur cuvânt care ține loc de propoziție;

- folosirea incompletă a propozițiilor (înșiruire de cuvinte care au o anumită logică, dar fără a respecta regulile gramaticale cu privire la sintaxă);
- greșeli de topică-așezarea cuvintelor în propoziție este influențată în numeroase situații de topică limbajului mimico-gestual;
- dezacorduri frecvente între părțile de propoziție sau vorbire;
- absența sau folosirea incorectă a prepozițiilor și conjuncțiilor;
- utilizarea incorectă a desinențelor, respectiv a sufixelor și prefixelor;
- predispoziție pentru exprimări în construcții simple, fără prea multe sinonime, redundante din cauza unui vocabular activ destul de sărac.

Putem înțelege cele scrise mai sus citind câteva răspunsuri primite de o mamă surdă la o postare pe o rețea de socializare în care comunica faptul că este cu băiatul la spital (își luxase cotul):

- Uffff asa e copii sa jucat e greșeală ! Îmi este doare rau baietul scumpul ca știu e cuminte soarta a jucat !) Sa ai grija de el sa fi atent ! Sper sa fie sănătate grabnica !
- Înțeleg așa o zi întâmplat copii. Sper fac bine sănătoși
- Trebuie atent tu..nu e vorba așa copii dar e greu creștere mare problema lipsește obicei când mic... nu e ușor. .. la fel fratele meu când mic căzut picioare când acum lipsește la fel dureze obicei. ..Ai grija mare importanta copii... te rog nu supărat pe mine. ..Am exemplu. ...

Jocul și învățarea prin joc

Autor : Cristina Tohănean

„Omul nu este întreg decât atunci când se joacă”, scria Schiller. Pornind de la aceste cuvinte, putem spune că această activitate este importantă pe parcursul existenței unei persoane, de la forma sa primară, din copilărie, până la activitatea de “loisir”- timpul liber, recreativ, la maturitate.

Pentru copil, aproape orice activitate este joc. Eduard Claparède spunea „jocul este munca, este binele, este datoria, este idealul vieții. Jocul este singura atmosferă în care ființa sa psihologică poate să respire și, în consecință, poate să acționeze.”(Claparède E., 1975, p.54).

Jocul constă în implicarea unui individ într-o activitate care deși nu are un scop practic, se manifestă prin nevoia de destindere psihologică. Totodată, acest tip de activitate are ca și specific nu rezultatul acțiunii, ci însăși acțiunea în sine.

Jocul se definește prin anumite caracteristici:

- are implicații pozitive asupra unei persoane;
- are un caracter recompensator;
- este spontan și voluntar și nu este provocat sau controlat de altcineva;
- necesită implicarea activă a participantului;
- nu este același lucru cu viața reală și nu trebuie luat în sensul strict.

Gagner vorbește despre joc ca fiind util în dezvoltarea copilului prin faptul că îl ajută să:

- cunoască lumea
- aibă un control asupra temerilor sale
- se înțeleagă pe sine și în raport cu lumea.

Jocul ajută copilul să aspire la condiția de adult prin crearea și rezolvarea unor situații diverse, ajutându-l să-și dezvolte personalitatea.

Totodată Piaget susține că jocul se definește prin plăcerea acțiunii, prin dorința de stăpânire a activității și are misiunea de a adapta copilul la realitate. (Piaget J., Inhelder B., 2005, p.23).

Jocul presupune fixarea unui plan, a unui scop și a anumitor reguli, ca în final să se poată realiza o anumită acțiune ce produce satisfacție. Prin joc se afirmă eul copilului, personalitatea sa. Mai târziu, el se poate afirma și prin activitatea școlară.

Copiii care sunt lipsiți de posibilitatea de a se juca cu alți copii de vârstă asemănătoare fie din cauză că nu sunt obișnuiți, fie din cauză că nu au cu cine, rămân nedevelopați din punct de vedere al personalității. Un copil care nu se joacă nu este un copil normal, iar viața sa ulterioară, de adult, va avea de suferit. A folosi deci jocul, înseamnă a canaliza în scopuri benefice una din energiile cele mai profunde ale copilăriei, contribuind astfel la formarea și dezvoltarea personalității copiilor.

Categorii de jocuri

Deși au existat mulți specialiști din sfera psihologiei vârstelor care au clasificat jocul în mai multe categorii, alegem să îl amintim în această lucrare pe Jean Piaget, care are o taxonomie a jocului în funcție de complexitatea și de ordinea evoluției în ontogeneză.

Astfel el vorbește despre: jocul exercițiu, jocul simbolic, jocul cu reguli, jocul de construcții (Piaget J., Inhelder B., 2005, p.45).

Jocul exercițiu - este prezent în etapa 0 - 2 ani, al stadiului senzoriomotor al dezvoltării cognitive. Se caracterizează prin reproducerea unor conduite motorii achiziționate de curând, și este inițial joc de mânuire (tras, împins), urmând a se transforma în joc de exercitare a gândirii (comunicarea verbală).

Jocul simbolic - îl regăsim la vârsta de 2 - 3 ani, când este momentul ca cel mic să reproducă ceea ce a observat sau a trăit. În această perioadă de dezvoltare, copilul nu are limbajul interior dezvoltat și de aceea el folosește simboluri cunoscute de el, pentru a se exprima.

Jocul de construcții - este cel care completează jocul simbolic: lucrări în nisip, modelare, construcții etc. Până la 3 ani este un simplu joc de manipulare, după aceea se transformă în joc de construcții după o anumită temă sau din imaginație.

Jocul cu reguli - poate fi de mai multe tipuri: sezorial (cu mingea, cu bețișoare), intelectual (cărți, table), cu reguli complicate. După vârsta de 5 ani acest tip de joc este mai practicat, începând a fi folosit din perioada preșcolarității, în mica școlaritate, și urmând a fi perfecționat pe tot parcursul vieții. Totodată, acest tip de joc este stâns legat de gradul de socializare al copilului, după șase ani incidența regulilor fiind mai mare, regulile diversificându-se, cât și modul în care sunt respectate.

Pentru a particulariza, ne vom referi în cele ce urmează la tipurile de joc folosite în perioada preșcolară. Regăsim la copiii integrați în grădiniță, mai multe tipuri de joc: jocuri de mișcare, jocuri de asamblare, jocuri de creație, jocuri de rol, jocuri cu subiect.

În ceea ce privește efectele pozitive ale acestuia din urmă amintim: dezvoltă aptitudini motorii, dezvoltă imaginația și limbajul, iar copilul învață prin joc să coopereze cu ceilalți.

Jocul și învățarea la vârsta școlară

Jocul didactic apare atunci când adultul începe să participe activ în cadrul activității de joc, pe care îl organizează riguros.

Astfel, jocul din cadrul perioadei preșcolare se schimbă în perioada școlară mică și se transformă în joc didactic. Este o formă de activitate prin care se rezolvă una sau mai multe sarcini didactice, prin îmbinarea tehnicilor de realizare a acestor sarcini cu elementul de joc. Se folosește pentru a stimula elevii să rezolve o sarcină didactică, într-o formă cât mai atractivă. Acest tip de joc are un scop educativ, valorificând cunoștințele, inventivitatea, răbdarea și trebuie să aibă mereu un element surpriză, necesitând și comunicare între partenerii de joc.

În procesul de învățare jocul didactic mai are următoarele roluri:

- angajează potențialul psihic
- ascute observația
- dezvoltă spiritul de cooperare și de echipă.

De asemenea, jocul didactic se poate organiza doar în anumite condiții:

- jocul să fie variat, atractiv
- jocul să implice toți copiii
- jocul să creeze o atmosferă de relaxare
- jocul să solicite gândirea creatoare
- jocul trebuie să nu fie nici prea ușor, nici prea greu, pentru nivelul de dezvoltare al copiilor trebuind să determine stări emoționale care să trezească interesul acestora

Folosirea jocului didactic în cadrul procesului de învățare ne va oferi un feedback în ceea ce îl privește pe elev, demonstrând că:

- randamentul este mai mare, verificarea cunoștințelor făcându-se în mod plăcut, activ, temeinic;
- gândirea copiilor este mereu solicitată pentru că independența și creativitatea se formează de timpuriu;
- inițiativa copiilor în joc îi invită să devină mai curajoși, mai degajați și în alte contexte;
- prin jocuri îi putem cunoaște pe copii mai repede și mai bine;

- prin crearea unor situații-problemă, jocul didactic dezvoltă spiritul de observație, de analiză, înlătură monotonia, dă posibilitatea copiilor să își dezvolte vocabularul.

Jocul didactic are următoarea structură: scop, obiective, resurse didactice și desfășurarea jocului.

Pentru exemplificare amintim: "Jocul literelor":

scop: cunoașterea literelor alfabetului

obiective: să formeze cât mai multe litere de tipar din bețișoare

resurse didactice: cutia cu bețișoare

desfășurarea jocului: Fiecare elev are pe bancă cutiuța cu bețișoare. La cererea cadrului didactic: „Începeți!” elevii vor forma pe bănci literele alfabetului pe care le-au învățat (litere de tipar). La solicitarea profesorului: „Stop!” elevii încetează jocul. Câștigă cel care a format mai multe litere.

Copiii cu deficiență de auz și jocul lor

Ținând cont de particularitățile dezvoltării neuropsihice la copiii cu deficiență de auz, jocul acestora este diferit.

De aceea, atunci când se organizează o activitate de ordin ludic se ține cont de: desfășurarea jocului în condițiile absenței auzului și de implicarea în procesul de educație și recuperare a acestor persoane. Jocurile copiilor surzi sunt simple, se observă o tendință de a insista pe aceleași acțiuni, cuvinte, teme sau roluri. De asemenea, acestea sunt mai puțin organizate decât ale copiilor auzitori de aceeași vârstă, episoadele jocului nefiind legate între ele.

Pentru a fi atras într-un joc, copilul surd trebuie să utilizeze elemente ca: mărimea, culoarea, deplasarea obiectelor sau a persoanelor implicate în activitatea ludică.

Dansurile și teatrul de păpuși reprezintă o atracție pentru această categorie de persoane, frumusețea costumelor și ritmicitatea mișcărilor fiind stimulative.

Jocul la copiii cu deficiență de auz are o valoare instructiv-educativă, mai ales în privința dezvoltării abilităților de relaționare și nu cuprinde un număr mare de copii, acesta crescând în funcție de vârstă. De amintit este faptul că deficienții de auz se joacă multă vreme singuri, urmând ca atunci când intră într-un grup, fie chiar și el de doi parteneri, să imite acțiunile partenerului sau din contră, să aibă acțiuni opuse.

Ca și evoluție a jocului, copiii cu deficiență de auz urmează aceeași traiectorie trasată de Jean Piaget, chiar dacă sunt cu un pas în urmă. Pentru ei, jocurile cu reguli sunt mai dificile, și acest lucru se datorează faptului că limbajul necesită a fi mult mai elaborat, folosindu-se mai multe cuvinte.

Jocul didactic este la fel de important pentru această categorie de deficienți ca și pentru auzitori. Acest joc urmărește realizarea unor obiective ce țin de diferite obiecte de învățământ și activități, dezvoltând totodată potențialul auditiv restant sau compensând auzul deficitar prin stimularea comunicării.

Mariana Popa vorbește de următoarele jocuri pentru copiii cu deficiență de auz (*Popa, M., 2002, p.67*):

- jocuri de dezvoltare a motricității fine (construcții de cuburi, modelaj, decupaj)
- jocuri pentru mărirea capacității respiratorii
- jocuri pentru stimularea memoriei verbale logice (de-a magazinul, de-a profesorul)
- jocuri pentru dezvoltarea sensibilității vibrotactile (jocurile cu cutii de rezonanță)

Deloc de neglijat este importanța pe care jocul o are, în general, în dezvoltarea limbajului. Prin intermediul jocului, în funcție de nivelul dezvoltării psihice a elevilor, de progresele obținute în demutizare sau de potențialul restant, se pot forma propoziții simple sau dezvoltate, se învață cuvinte cu semnificație omonimă. De asemenea, datorită jocului se dezvoltă gramatica, conjugarea verbelor și diferențierea părților de vorbire.

Pentru a facilita accesul la comunicare și educație, elevii cu dizabilități de auz trebuie să beneficieze de noile tehnologii care au dovedit că duc la remedierea problemelor întâmpinate în cadrul orelor clasice de cursuri. Un aport important îl aduc softurile educaționale.

În concluzie, jocul este un mijloc de recreere dar și de instruire. Indiferent că implică copii tipici sau copii cu deficiență de auz, jocul ajută la interacțiunea și comunicarea dintre persoane, făcându-l în același timp să fie un instrument util pentru cadrul didactic, în procesul instructiv-educativ dar și recuperator.

Învățarea prin mijloace digitale. Resurse adaptate copiilor cu deficiență de auz.

Autor : Cristina Tohănean

Noile tehnologii au produs schimbări la toate nivelele societății și au venit și în întâmpinarea nevoilor persoanelor cu dizabilități: locuri de parcare rezervate, rampe pentru cărucioare, câini pentru nevăzători, interpreți pentru limbajul mimico-gestual, emisiuni televizate subtitrate sau traduse în limbajul semnelor, alarme cu vibrații etc. Toate aceste exemple indică faptul că societatea contemporană promovează incluziunea și egalitatea de șanse.

S-au dezvoltat (Pădure, M. 2010, 65, 66):

Tehnologii asistive (denumite și tehnologii de asistare sau tehnologii adaptive): se referă la serviciile și echipamentele utilizate de către persoanele cu dizabilități, pentru a compensa limitele impuse de dizabilitate și pentru a întări și accentua performanțele în învățare, comunicare, independență, mobilitate și de a avea un control mai mare asupra mediului (Assistive Technology Act, 1991, 2004). Un astfel de exemplu este sintetizatorul de voce, care poate exprima un mesaj verbal în locul emițătorului pornind de la un mesaj scris sau de la o organizare specifică de simboluri.

Tehnologii de acces (TA): se referă la echipamentele hardware și aplicațiile software, cu ajutorul cărora o persoană cu deficiență poate utiliza computerul, cu tot ceea ce ține de acesta, inclusiv internetul și serviciile de comunicare aferente acestuia (CATA, 2004).

Tehnologia Informațională și de Comunicare (TIC) este un termen care a evoluat de la conceptul „Tehnologie a Informației” („Information Tehnology” (IT), care se referă la elementele de bază ale tehnologiei computerizate: componente hardware și software, precum și la abilitățile solicitate pentru utilizarea eficientă a computerului. Noul concept „TIC” aduce și dimensiunea de comunicare. În ultimii ani, avându-se în vedere impactul TIC asupra dezvoltării socioeconomice și asupra calității vieții, acest concept se subsumează conceptului de „societate informațională”.

Kulik și Kulik (1987) au comparat invenția calculatorului și impactul său asupra educației cu invenția tiparului în secolul al XV-lea. Noile tehnologii au influențat profund și activitățile din instituțiile de învățământ, inclusiv din sfera reabilitării, educației și incluziunii sociale a persoanelor cu dizabilități. Așadar, în ultimii ani, tehnologia a fost utilizată tot mai mult la clasă, acest fapt constituind un avantaj mai ales pentru elevii cu cerințe speciale.

Învățarea “de la calculatoare” reprezintă forma tradițională de folosire a calculatoarelor în clasă și este descrisă de *Murphy, R.F., Penuel, W.R., Means, B., Korbak, C., Whaley, A., Allen, J.E.(2002)* ca fiind “introducerea discretă a programelor de software educațional, inclusiv a învățării ajutate de calculator, a învățării bazate pe calculator, sistemele de învățare integrată și alte aplicații software”. Computerele sunt folosite de elevii cu dizabilități pentru a efectua diferite exerciții specifice.

Conținutul unei lecții în format electronic poate îmbina diverse resurse de învățare cum ar fi: texte, diagrame și hărți interactive, simulări, experimente interactive, exerciții, teste cât și jocuri educaționale. Toate momentele de lecție realizate presupun activitatea nemijlocită a elevilor, iar interactivitatea constă în cea mai mare parte în feedback gradual oferit utilizatorului pe tot parcursul lecției. Profesorul poate opera o selecție personalizată a conținuturilor, din care rezultă un ansamblu variabil de informații, în care profesorul și elevul au spațiu de învățare.

Utilizarea softurilor educaționale în școlile și liceele pentru copiii cu nevoi speciale vizează progresul tuturor elevilor în învățare, cu rezultate bune, indiferent de nivelul lor inițial. Învățarea se datorează modului de proiectare a lecțiilor electronice care valorifică strategiile de lucru cu copiii cu cerințe educative speciale:

- Captarea atenției
- Învățarea pas cu pas – spargerea sarcinii în pași mici în funcție de nivelul copilului
- Incurajarea continuă
- Simplificarea explicațiilor, evitarea sarcinilor multiple
- Învățarea în ritmul propriu
- Acordarea unui timp suficient fiecărui copil pentru a da răspunsul

Cele mai cunoscute programe specializate folosite de către specialiștii din școlile speciale din România sunt **Tara**, **Logopedix** și **Evalogos**.

Tara este un software educațional de învățare a limbajului adresat copiilor hipoacuzici și surzi, celor cu deficiențe mintale precum și copiilor cu întârziere în dezvoltarea limbajului. Este avizat de Ministerul Educației Naționale și se adresează, în principal, copiilor preșcolari și școlarilor mici, dar poate fi utilizat și de copii care încep demersul terapeutic la vârste mai mari.

Autorii prezintă următoarele avantaje și realizări terapeutice:

- Învăță copilul cu întârziere în dezvoltarea limbajului și pe cel cu autism să comunice nonverbal și verbal
- Crește autonomia persoanei cu autism și reduce timpul alocat terapiei
- Este eficient în tulburarea mixtă de limbaj receptiv și expresiv și tulburarea fonologică
- Nu necesită o formare specială, este ușor de utilizat atât de profesioniști, cât și de părinți și copii
- Conținutul softului este structurat în baza curriculumului școlar
- Reduce costurile materialelor didactice necesare intervenției (planșe, jucării, jocuri)
- Reduce costurile terapiei, reduce timpul de intervenție cu copilul și crește eficiența terapiei.
- Include tehnici de demutizare

Este alcătuit din următoarele secțiuni:

- învățare (prezintă butoane cu: abecedar, sunete verbale, neverbale etc)
- evaluare (exerciții cu sinonime, paronime, cuvinte lacunare).

Logopedix și **Evalogos** sunt softuri specializate în logopedie, destinate tuturor copiilor cu tulburări de limbaj, atât pentru copiii preșcolari cât și pentru cei din învățământul primar, permițând dezvoltarea conținutului prin adăugarea de noi cuvinte, imagini, filme.

Alte platforme care merită a fi menționate sunt: **Sebran's ABC**, **Vorbește Corect**, **Testeonlineimg** și **Gifted for you**.

Sebran's ABC conține imagini în culori, o muzică plăcută și jocuri captivante, cu ajutorul cărora copiii pot învăța să scrie și să citească. Programul este disponibil în diferite limbi, inclusiv română, engleză, franceză, spaniolă și germană. Pronunția, articularea la nivelul cuvintelor se poate îmbunătăți, erorile de articulare apărând mai rar și în forme semnificativ diminuate.

Vorbește Corect - www.vorbestecorect.ro - este prima platformă online de logopedie din țară. Platforma îi ajută pe părinți să identifice problemele de limbaj ale copiilor printr-o evaluare online și să găsească un profesionist cu ajutorul căruia să le corecteze. Vorbestecorect diversifică modul de lucru în terapia logopedică prin jocuri logopedice online, punând la dispoziția logopezilor o multitudine de resurse.

Canalul Youtube Ora de Net - [Resursele E-sign](#) constau într-o serie de 10 tutoriale video dedicate copiilor cu deficiențe de auz, dublate în limbajul mimico-gestual. Aceste materiale prezintă principalele riscuri pe care aceștia le pot întâlni în mediul online și soluțiile de prevenire și contracarare ale situațiilor neplăcute.

Teste Online LMG - www.testeonlineimg.ro - propune o abordare modernă a clasicelelor testări școlare, axată pe creativitate, ingeniozitate, gândire critică și analitică. Având ca bază curriculum-ul în vigoare și Testele PISA (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), inițiate de către Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD), testele propuse de semn – cuvânt – imagine – acoperă două domenii: Limbă și comunicare și Matematică și științe. Testele sunt însoțite de interpretare în limbaj mimico – gestual, de explicații și îndrumări pentru a facilita înțelegerea textelor și cerințelor, pentru a depăși dificultățile comunicării verbale.

Gifted for you - www.giftedforyou.eu - oferă elevilor/copiilor cu potențial înalt, cu sau fără dizabilități, oportunitatea de testare și de învățare interactivă, interdisciplinară, în funcție de tipul de inteligență și domeniul de interes. Modulele educaționale propuse, în limba română și limba engleză, cu suport audio și limbaj mimico-gestual sunt selectate și adaptate nevoilor speciale ale copiilor. Temele abordate sunt: Responsabilitate financiară, Tainele jurnalismului, Fantezie în lumea formelor și culorilor, Povești despre artă, My World, Emoții date pe față.

Sensabilitate - www.sensabilitate.ro - o platformă care și-a propus să devină locul de întâlnire al persoanelor cu surdocecitate din România, al părinților și familiilor copiilor cu surdocecitate, al specialiștilor care lucrează în domeniu, profesori, psihopedagogi, psihologi, educatori, asistenți sociali, medici, asistenți medicali, kinetoterapeuți etc.

anialmg dlmg – www.dlmg.ro - un dicționar online de limbaj mimico-gestual, un instrument care vine în ajutorul celor care doresc să învețe limbajul semnelor, cadrelor didactice care lucrează în învățământul special și al celor care doresc să devină interpreți în limbajul mimico-gestual românesc.

anialmg ailg – www.aig.ro – inițiază și susține demersuri prin care cresc calitatea și răspândirea serviciilor de interpretare, contribuind astfel la posibilitatea ca persoanele surde să participe activ la viața socială și culturală a comunității în care trăiesc.

Siteul Muzeului Național de Artă al României și aplicația ARTmobile - <http://www.mnar.arts.ro/exploreaza/38-turul-capodoperelor> - ce include o galerie foto specială cu 40 de lucrări reprezentative din colecțiile muzeului, prezentate în descrieri text și audio. Acestea acoperă epoci, teme, stiluri și abordări diferite. Pentru 17 dintre lucrările selectate au fost realizate descrieri în limbaj mimico-gestual iar 15 lucrări fac obiectul unor scurte dramatizări asemenea unor scenete de teatru radiofonic. Aplicația poate fi descărcată gratuit pe telefoane mobile inteligente și pe tablete, atât în Google Play cât și în iTunes .

Salvați Copiii
Save the Children România

Logopedia

Platforma Logopedia – www.logopediadigitala.ro - este prima platformă digitală educațională dedicată copiilor vorbitori de limba română și conține 11 jocuri educaționale interactive. Scopul acestui instrument logopedic digital este acela de a ajuta copilul să își îmbunătățească capacitățile de comunicare verbală și scrisă cu suportul și feedbackul primit din partea unui adult auzitor. În capitolul următor vom descrie pe larg, platforma educațională Logopedia, care constituie resursa principală în cadrul proiectului din care face parte și acest ghid.

Platforma logopedică Timlogo - www.timlogo.ro este cea mai mare platformă de terapie logopedică din România. Timlogo cuprinde 476 de aplicații, 239 de jocuri interactive, 169 de activități animate și 67 de video-uri organizate în 34 de module, fiecare dintre ele fiind concentrat pe câte un sunet problematic din limba română.

CAPITOLUL 2 : PROIECTUL EDUCAȚIONAL LOGOPEDIA

O ABORDARE INTEGRATIVĂ ȘI RELAȚIONALĂ

Contextul și etapele proiectului Logopedia

Autor : Georgiana Roșculeț

Proiectul național Logopedia a fost derulat de Organizația Salvați Copiii cu sprijin financiar primit din partea Fundației Orange. Acesta a fost unul dintre proiectele câștigătoare în cadrul Fondului de finanțare „Lumea prin Culoare și Sunet”- ediția 2016, dedicat îmbunătățirii calității vieții persoanelor cu deficiențe de vedere și de auz.

Dezvoltarea acestuia a venit în urma unei analize de nevoi care a demonstrat că deși pentru succesul unui proces de demutizare care ar asigura o integrare socială a copilului este nevoie de exercițiu de minim 4-5 ore de terapie logopedică săptămânală, curriculumul școlar include, în medie, doar 30 min. În acest moment, sub 1% dintre copiii din școlile speciale iau examenul de bacalaureat dat fiind faptul că sunt evaluați după aceeași programă cu restul copiilor din învățământul de masă, în condițiile în care ei nu au de peste 5 ani manuale adaptate particularităților lor de dezvoltare și învățare.

Proiectul Logopedia și-a propus să crească nivelul de identificare și folosire a sunetelor și a limbajului vorbit în rândul copiilor cu deficiență de auz și de vorbire prin utilizarea mijloacelor digitale. Pentru atingerea acestui obiectiv, echipa Salvați Copiii a colaborat pe parcursul anului 2017 cu instituții de învățământ speciale, voluntari Orange și logopezi experimentați în vederea dezvoltării platformei digitale interactive adaptate nevoilor copiilor cu deficiențe de auz și de vorbire.

40 de cadre didactice au activat în regim de voluntariat și au susținut activități didactice dedicate copiilor. Aceștia au participat în prealabil la un curs de formare și ateliere dedicate adaptării modului de folosire a celor 11 jocuri propuse la nevoile fiecărui copil implicat în proiect. Pentru a facilita utilizarea platformei, fiecare dintre cele 10 instituții de învățământ incluse în proiect au fost dotate cu câte 4 tablete. Cu ajutorul dispozitivelor digitale au fost derulate activități educaționale cu elevii implicați în proiect, individuale și de grup, însumând peste 900 de ore.

“(…) Platforma Logopedia este un mare avantaj și pentru profesori, punându-le la dispoziție o varietate de exerciții-joc, care înlocuiesc clasicele fișe de lucru pe suport de hârtie. Oferă astfel economie de timp și mijloace moderne de predare. Jocurile de pe platformă pot fi folosite de către profesorii-educatori (la ludoterapie, socializare, stimulare cognitivă, formarea autonomiei personale), profesorii de psihopedagogie specială (la formarea abilităților

de comunicare, citire-scriere-comunicare, științe ale naturii etc), profesorii psihopedagogi, specializați în demutizare, dar și de pedagogii care desfășoară activități instructiv-educative cu elevi care au dificultăți în comunicarea verbală.”, menționează Daniela Nae, voluntar în cadrul proiectului Logopedia, cadru didactic la Liceul Tehnologic Special Nr 3 din București.

În perioada mai-decembrie 2017, cele 11 jocuri educaționale încadrate pe platformă, au fost accesate de 53.000 de ori. Utilizatorii au fost peste 800 de elevi cu deficiențe și 120 de profesori psihopedagogi și logopezi din cele 10 instituții de învățământ special implicate în proiect.

Pentru evaluarea instrumentului logopedic propus și a modului în care acesta este primit de către copiii cărora se adresează, în luna noiembrie 2017 am lansat concursul multimedia „Experiența mea cu platforma Logopedia”. Copiii au putut lucra pe echipe și au fost coordonați de un cadru didactic astfel că au fost înscrise 27 de proiecte din 9 instituții de învățământ. Cele 3 echipe câștigătoare au primit premii în valoare totală de 38.000 de lei constând în materiale și instrumente pentru dotarea cabinetelor de terapie în vederea continuării demersurilor de dezvoltare a limbajului. Materialele video câștigătoare pot fi vizionate [aici](#).

“Inițiativa Salvați Copiii este salutară; avem nevoie de instrumente digitale pentru diverse tipuri de activități de învățare, în special pentru formarea și dezvoltarea limbajului și corectarea pronunției care constituie baza pentru integrarea copiilor cu deficiențe. Am apreciat în mod deosebit faptul că am avut libertatea necesară în implementarea proiectului la nivel local, în funcție de programul și nevoile grupului de beneficiari din școală, colaborând în același timp cu coordonatorul și echipa de la nivel național.”, declară Tatiana Drăghici, profesor psihopedagog la Centrul Școlar de Educație Incluzivă “Constantin Pufan” din Vaslui.

Pentru a disemina modul de lucru și resursele dezvoltate în proiectul Logopedia am reunit experiența și expertiza profesioniștilor implicați sub forma acestui ghid de bune practici. Acesta este adresat specialiștilor care lucrează cu copii cu deficiență de auz.

Salvați Copiii coordonează de peste 8 ani programul european **Ora de Net**, singura inițiativă din România care promovează folosirea sigură, utilă și creativă a tehnologiei. Prin mijloace digitale putem susține copiii aflați în situații de risc sau care se confruntă cu dificultăți de integrare socială, iar proiectul Logopedia vine în întâmpinarea acestor nevoi. Reacția copiilor și specialiștilor implicați în proces ne-au dovedit că activitățile au fost utile și au încurajat demersul de a deschide platforma către publicul larg, începând cu anul 2018. Platforma este gratuită și este utilă pentru oricine ar dori să lucreze cu copiii vorbitori de limba română, în vederea îmbunătățirii comunicării verbale.

Platforma digitală educațională Logopedia

Platforma **Logopedia** este organizată în jurul obiectivelor de învățare necesare pentru îmbunătățirea capacităților lingvistice. Astfel, facilitatorul Logopedia, un adult auzitor, poate selecta unul dintre cele 11 jocuri educative împărțite în trei categorii: Dezvoltarea Vocabularului, Structurarea Limbajului, Emiterea Sunetelor. Conținutul jocurilor este corelat cu programa școlară și orientat pentru a fi complementar lecțiilor și activităților realizate deja în școlile de profil;

Aspectul plăcut, ilustrațiile create special pentru acest proiect, diversitatea jocurilor, nivelul adaptabil și faptul că are feedbackul profesorului crește interesul copilului pentru terapie și pentru exercițiu ceea ce constituie un avantaj considerabil pentru progresul său. Unul dintre jocuri ajută copilul cu deficiență de auz să-și descopere singur vocea prin furnizarea unui feedback vizual al sunetului produs de el însuși. Astfel copilul poate “să audă cu vederea”. Instrumentul digital propus este ușor de utilizat, se integrează bine în peisajul virtual al copilului prin utilizarea conceptului de gamification și progresele sunt vizibile în termeni de îmbunătățire a limbajului copiilor. Totodată, îi invită pe copii să înlocuiască cu succes timpul pe care obișnuiau să îl petreacă în spațiul virtual în scop exclusiv recreativ cu exerciții benefice pentru integrarea lui în societate;

Folosirea platformei în scop educațional creează un context care permite adultului - profesor, specialist sau părinte - să se apropie de copil, să evalueze nivelul actual al achiziției limbajului și să lucreze împreună pentru atingerea obiectivelor stabilite în funcție de nevoile individuale ale fiecărui copil.

Mai mult decât atât, reduce timpul alocat terapiei logopedice și costurile materialelor didactice necesare intervenției logopedice (planșe, jucării, jocuri).

Structura și conținutul platformei educaționale Logopedia

Platforma Logopedia este organizată în jurul obiectivelor de învățare necesare pentru îmbunătățirea capacităților lingvistice. Facilitatorul Logopedia poate selecta una dintre cele trei categorii:

- Dezvoltarea Vocabularului
- Structurarea Limbajului
- Emiterea Sunetelor

Secțiunea : Dezvoltarea vocabularului

Această secțiune își propune să faciliteze dezvoltarea vocabularului prin:

- Familiarizarea copilului cu noțiuni referitoare la mediul înconjurător, grupate în 14 categorii familiare din manualele școlare
- Verbalizarea și exersarea noțiunilor referitoare la mediul înconjurător
- Recunoașterea sensului atunci când noțiunile referitoare la mediul înconjurător sunt scrise

În secțiunea “Dezvoltarea Vocabularului” copilul este expus pe lângă cuvintele cunoscute deja de el, la alte cuvinte noi sau unele pe care nu le-a mai întâlnit în forma scrisă. Prin abordarea învățării sub formă de joc, copilul devine mai cooperant iar achiziția noilor cuvinte se produce cu mai puțin efort și nu intervine plictiseala. Preferința copiilor pentru tehnologie e evidentă și aceștia tind să-și mărească timpul de concentrare atunci când procesul este condus de calculator față de situația când procesul de învățare este autocondus sau condus de facilitator.

În cele patru jocuri disponibile în această categorie, copilul primește sarcina de a sorta, identifica, pronunța cuvinte uzuale, cuvinte menite să mărească gradul lui de independență. Expunerea se realizează în două submodalități pentru ca memorarea să fie mai eficientă: scris și imagine. Sarcina copilului implică asocierea imaginii cu cuvântul scris, pronunțarea cuvântului sau corectarea scrierii lui. În plus, pentru a augmenta învățarea, se încurajează copilul să memoreze cuvântul sau imaginea pentru a găsi perechi. La nivelul avansat este necesar să se realizeze corespundența între obiectul scris și imagine ceea ce implică întărirea legăturilor neuronale între zona asociată compunerii cuvântului din litere și zona asociată recunoașterii imaginii.

Facilitatorul Logopedia poate mări dificultatea prin încurajarea copilului să pronunțe cuvântul de câte ori îl vede în formă scrisă sau în imagine, mărinđ astfel numărul de zone din creier care se activează și care traduc învățarea.

Secțiunea: Structurarea limbajului

Această secțiune își propune să faciliteze structurarea limbajului prin dezvoltarea capacității copilului de a se exprima în scris respectând regulile gramaticii limbii române

Prin punerea copilului în situațiile de joc care sunt preluate din comunicarea reală și situații uzuale, învățarea se produce natural, spontan. Cele patru jocuri sunt proiectate special pentru a acoperi plaja de erori care se comit frecvent de către copiii cu deficiențe de auz: plural/singular, folosirea locuțiunilor, acord subiect cu predicat și formarea corectă a propozițiilor.

Secțiunea: Emiterea sunetelor

Această secțiune își propune să faciliteze dezvoltarea capacității copilului de a emite sunete și/sau cuvinte cât mai corect posibil, cu sprijinul unui specialist logoped. Deprinderea incorectă a sunetelor și cuvintelor îngreunează procesul de demutizare și poate avea efecte negative asupra progresului său și contravine scopului proiectului Logopedia iar persoanele nespecializate pot să nu sesizeze cu aceeași acuratețe subtilitățile emiterii greșite a sunetelor.

Pe parcursul celor trei jocuri disponibile la această categorie, copilul este încurajat să pronunțe sunete și cuvinte sau să recunoască cuvinte și propoziții într-un film, citind pe buze. Dificultatea persoanelor cu probleme de auz de a produce sunetele corect se datorează faptului că aceste persoane nu au feedback-ul necesar pentru a se autoregla. Pornind de aici am conceput un program care preia sunetul de la microfon și asigură feedback vizual copilului. Tot în sprijinul învățării pronunției și formării unui automatism în recunoașterea sunetelor a fost realizat un joc bazat pe sortarea cuvintelor în funcție de sunetele pe care le conțin.

Descrierea jocurilor

Secțiunea: Dezvoltarea vocabularului

Margareta Înflorită

Joc de recunoaștere și sortare a cuvintelor în categorii, exersarea capacității de a recunoaște și clasifica obiecte din mediul înconjurător.

Subiectul va recunoaște obiectele care apar pe ecran într-un panou și le va încadra într-o anumită categorie. Cu această ocazie, profesorul îndrumător poate încuraja subiectul să pronunțe acele cuvinte.

Cuvintele care apar în joc sunt de două tipuri, respectiv din cele două categorii alese de jucător sau de facilitator la începutul jocului. Copilul trebuie să recunoască cuvântul din imagine sau din text, să decidă din care categorie face parte și apoi să așeze cartonașul la stânga sau la dreapta, în funcție de categoria celui cuvânt. Pentru fiecare cuvânt rezolvat corect, margareta primește o petală. Doar dacă se sortează toate cuvintele corect, margareta dobândește toate petalele. Pentru o folosire și mai eficientă a acestui joc, recomandăm facilitatorului Logopedia să încurajeze copilul să pronunțe cuvântul înainte de a îl așeza într-o categorie.

Jocul are două nivele:

Ușor – în panou se afișează imagine și text de la început. Dificultatea cuvintelor este mai scăzută.

Dificil – în panou se afișează doar cuvântul scris iar imaginea apare atunci când se fixează panoul în categoria aleasă. Dificultatea cuvintelor este mai mare.

Logopetrics

Joc de recunoaștere a cuvintelor pe baza cuvântului sau a cuvântului însoțit de imagine. Principalul obiectiv este acela de a încuraja să pronunțe corect.

Jocul încurajează copilul să recunoască diferite obiecte și să rostească denumirea lor. Pentru a juca este nevoie ca facilitatorul Logopedia să furnizeze feedback jocului folosind un dispozitiv diferit de cel al jucătorului, o așa numită consolă a facilitatorului. Astfel, atunci când copilul pronunță corect, facilitatorul apasă consola iar experiența copilului va fi ca și când jocul "înțelege" ceea ce el rostește ceea ce aduce un grad mare de interactivitate.

Pe ecran apare o tablă iar jetoanele cu imagini cad din partea de sus. Copilul trebuie să înțeleagă desenul sau să citească cuvântul de sub desen și să pronunțe cât mai corect. Dacă pronunția a fost corectă, facilitatorul apasă pe un buton aflat pe alt dispozitiv, de exemplu telefon mobil. La apăsarea butonului, jetonul se transformă într-un foc de artificii și apoi dispare. Dacă copilul nu a pronunțat corect atunci jetonul va cădea. Toate jetoanele care cad se așează unele peste altele și jocul se încheie dacă se ocupă tot spațiul.

Jocul poate fi folosit în mai multe moduri, facilitatorul este cel care stabilește dacă copilul a reușit sau nu să pronunțe în funcție de scopul sesiunii de dezvoltare lingvistică sau terapie. De exemplu, dacă copilul nu poate pronunța cuvântul, facilitatorul poate schimba obiectivul la pronunția primului sunet. Desigur că sunt mai multe grade de succes și eșec în pronunțarea unui cuvânt iar facilitatorul poate folosi acest fapt pentru a conduce copilul, din aproape în aproape, la o pronunție inteligibilă. Învățarea se produce la granița frustrării iar facilitatorul trebuie să aibă grijă să țină copilul pe această linie, dacă totul este prea ușor apare plictiseala iar dacă exigențele sunt prea mari apare frustrarea.

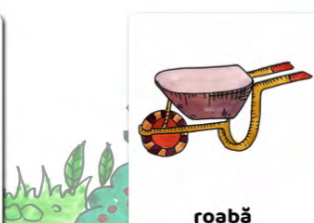
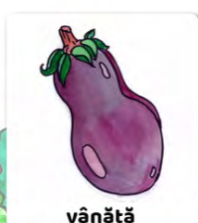
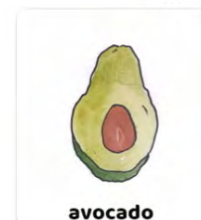
Jocul are două nivele:

Ușor - se folosesc cuvinte mai scurte iar viteza de cădere a jetoanelor este mai mică

Difil - cuvinte mai lungi și mai dificile iar piesele cad mai repede, prin urmare copilul trebuie să pronunțe cuvântul mai repede și/sau să reușească din mai puține încercări.

În grădina cu legume

Scor: 0 puncte

Concursul Bicicliștilor

Joc de identificare a cuvintelor ascunse care are ca principal obiectiv dezvoltarea vocabularului și scrierea corectă a cuvintelor.

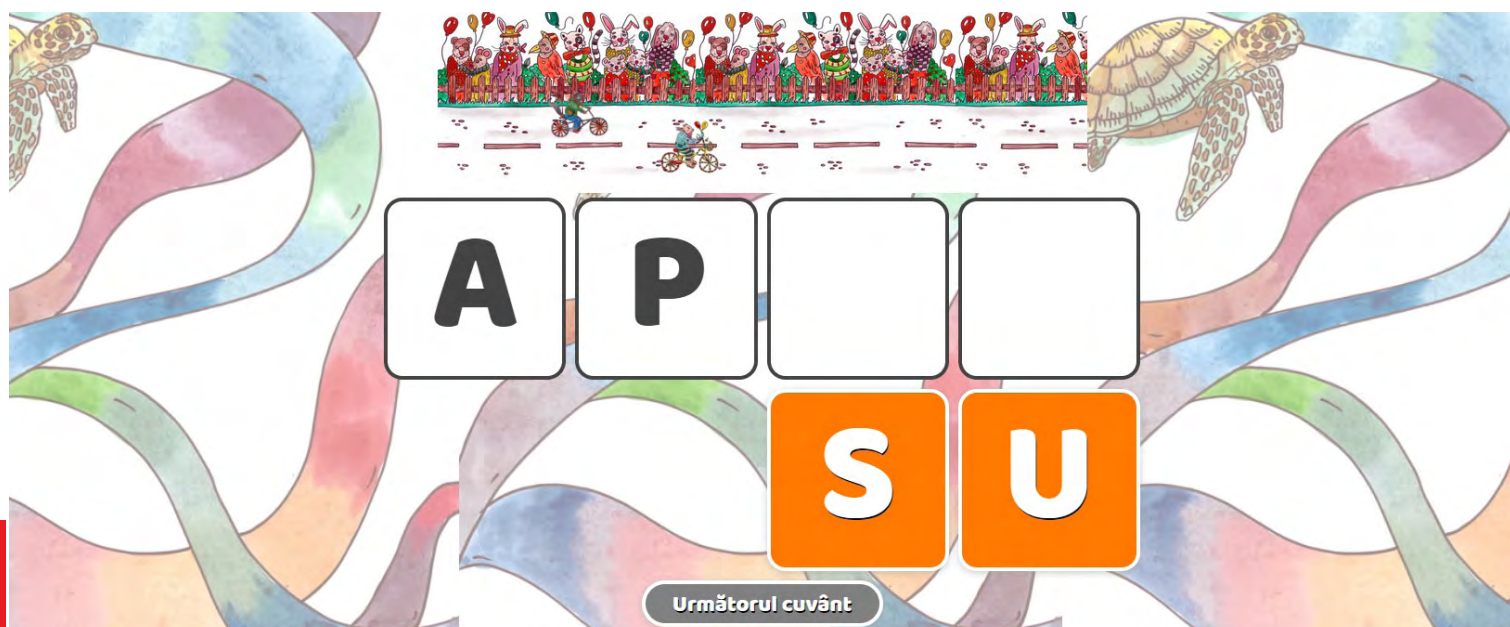
Jocul atrage copilul în sarcina de a ordona literele unui cuvânt. Literele sunt puse la dispoziția copilului, singura sarcină este de a le ordona în mod corect pentru a forma cuvântul ascuns. Jocul constituie o alternativă la metoda clasică a exercițiilor de scriere-citire pe hârtie fiind complementar cu activitatea la clasă. Copilului îi sunt prezentate pe rând 10 cuvinte alese din categoria stabilită de jucător. Copilul trebuie să recunoască literele și să-și imagineze ce cuvânt ar putea să formeze cu ele. Apoi va trebui să vizualizeze cuvântul găsit pentru a putea ordona literele corespunzător. Procesele de gândire necesare pentru a rezolva acest joc sunt complexe iar copilul trebuie să-și folosească multe resurse pentru a rezolva corect.

La fiecare cuvânt rezolvat personajul înaintează pe circuit. La fiecare cuvânt sunt permise trei greșeli. La a patra greșeală, cuvântul apare rezolvat însă avatarul biciclist nu înaintează pe pistă. Oponentul înaintează la fiecare cuvânt, fie că jucătorul a rezolvat corect, fie că nu.

Jocul are două nivele:

Ușor - cuvântul este asemănător cu cel corect fiind inversate doar două litere. La fiecare cuvânt rezolvat personajul biciclist înaintează două etape. Se folosesc cuvinte ușoare.

Dificil - are o treime din litere aflate în locul incorect iar personajul înaintează doar o etapă pentru fiecare cuvânt rezolvat. În plus, la acest nivel se folosesc cuvinte mai dificile.

Comorile Misterioase

Joc de recunoaștere rapidă și memorare a cuvintelor care are ca principal obiectiv formarea asocierii între cuvânt, imagine și sens.

Jocul constă într-o matrice de cărți de joc care apar pe verso. Jucătorul trebuie să întoarcă câte o carte, să o vadă și să o recunoască și apoi să o memoreze. Scopul este să găsească perechi de cărți care atunci când sunt găsite vor rămâne întoarse cu fața. În acest mod conceptul dintr-o carte este văzut în două submodalități, text și imagine. Copilul trebuie să facă legătura între cele două prin asocierea cu conceptul generic, mai abstract. Prin această operațiune, jucătorul este obligat să-și formeze clase abstracte în modelul mental.

Prin încurajarea copilului să pronunțe cuvântul atunci când se arată imaginea, jocul devine și un joc de exercițiu de pronunție

Jocul are două nivele:

Ușor - apare fiecare imagine din pereche cu text într-o matrice 2x4

Difil - apare o carte cu imaginea iar pe perechea ei doar textul într-o matrice 4x4.

Secțiunea: Structurarea limbajului

Baloanele Zburătoare

Jocul ajută copilul să învețe folosirea corectă a formelor de plural și singular și folosirea corectă a acordului între subiect și predicat.

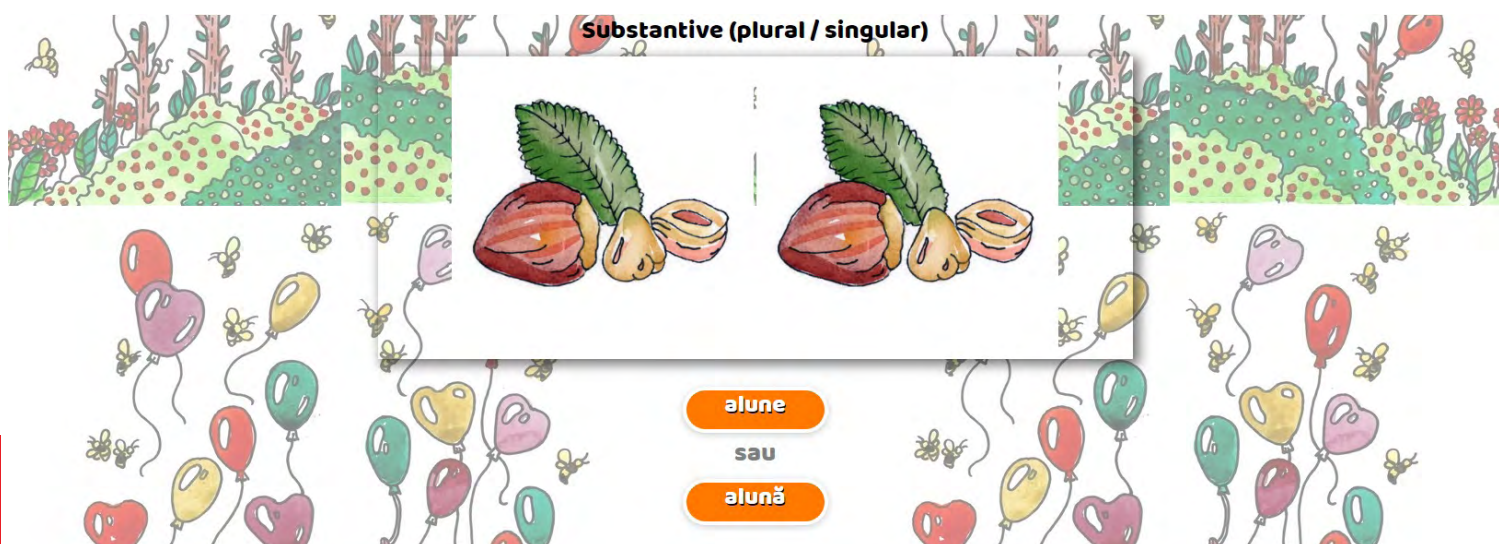
Jucătorul este încurajat să aleagă forma corectă: singular sau plural care reprezintă cel mai bine o imagine. Copilului i se prezintă două cuvinte (singular și plural) sau două propoziții, una corectă iar alta greșită. Este necesară citirea cuvintelor/propozițiilor și evaluarea lor din punct de vedere al corectitudinii gramaticale. La final, dacă a ales toate formele corecte, personajul va fi fericit și va apărea un mesaj de felicitare a jucătorului.

Jocul deține două tipuri de conținut:

- Substantive în vederea identificării formei de plural sau singular
- Acțiuni pentru a putea face acordul subiect-predicat

Alegerea substantivelor singular-plural se face în funcție de imaginea care este afișată pe ecran. Imaginea reprezintă un obiect sau mai multe iar copilul va trebui să găsească forma potrivită. Această alegere implică citirea cuvântului și înțelegerea lui.

La cea de-a doua secțiune se expun două propoziții din care trebuie identificată cea corectă. Procesul este mai greu deoarece nu mai există suport intuitiv, nu mai sunt imagini iar copilul este nevoit să se bazeze doar pe citit.

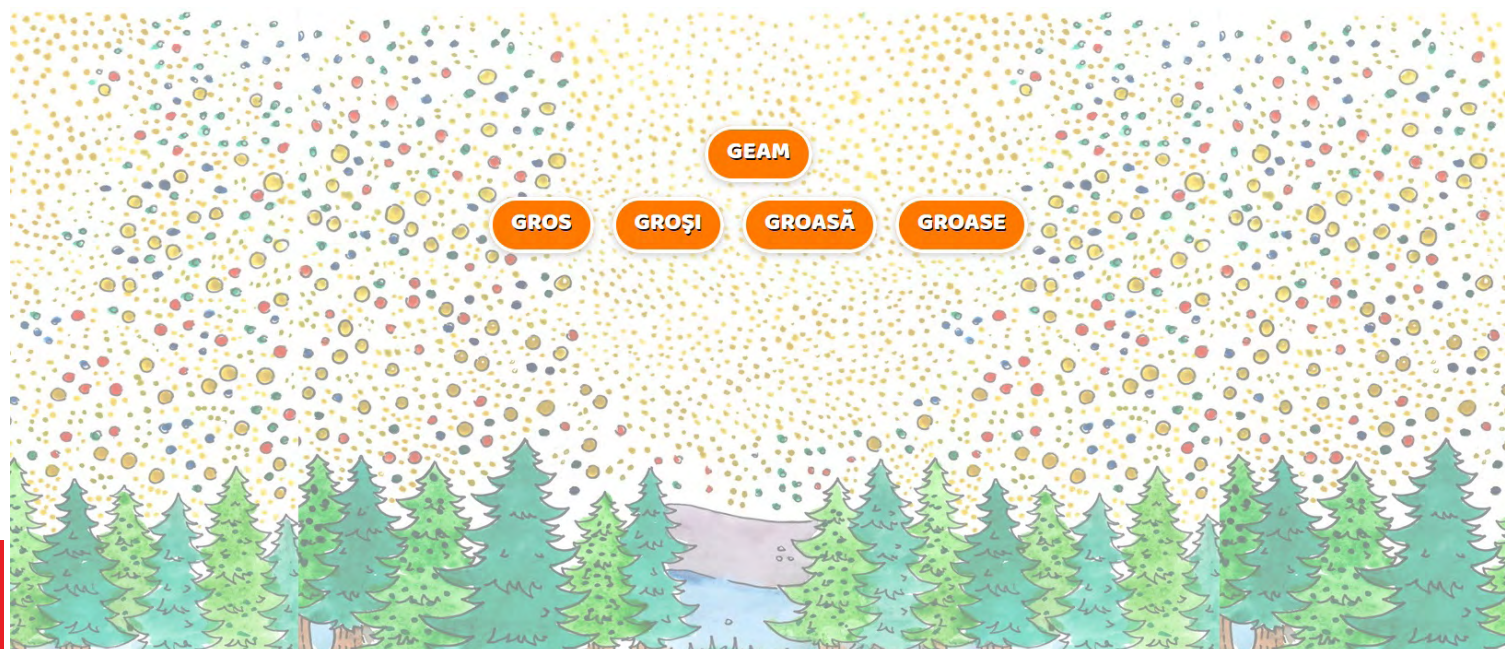

Colecția de stele

Joc pentru învățarea folosirii corecte a acordului între substantiv și adjectiv.

Jucătorul este încurajat să facă legătura dintre un substantiv și forma corectă a adjectivului care îl poate descrie. Pe ecran apare scris un substantiv, în forma de singular sau plural, și un adjectiv în mai multe forme. Jucătorul trebuie să aleagă forma corectă a adjectivului după ce a observat substantivul.

Se recomandă ca după ce adjectivul a fost corect găsit să fie pronunțată întreaga construcție identificată de către copil, cu voce tare. În acest fel se realizează și un exercițiu de vorbire și se asociază în memorie, în mod corect. De fiecare dată când greșește, jocul îl va atenționa dar, dacă este asistat de facilitator acesta poate să-l ghideze și să îl încurajeze să repete corect.

Construiește Castelul

Joc de completare a spațiului lipsă în vederea învățării folosirii corecte a prepozițiilor/locuțiunilor prepoziționale/adverbelor de loc într-o propoziție.

Jocul ajută copilul să folosească corect prepozițiile/locuțiunile prepoziționale/adverbele de loc.

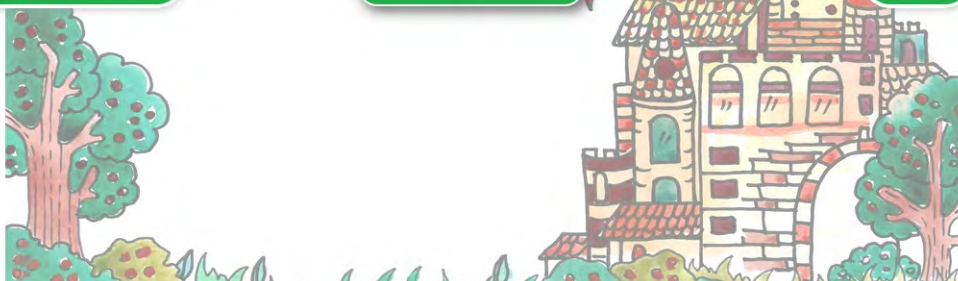
Jucătorul observă o scenă în care două obiecte au o anumită poziție relativă unul față de celălalt. Jucătorul este încurajat să aleagă varianta corectă de prepoziție dintr-o listă. Pronunțarea propoziției corecte este o parte importantă din acest joc și este responsabilitatea facilitatorului să încurajeze copilul să pronunțe cât mai corect.

Creioanele colorate sunt

în

penar

Labirintul lui Minos

Joc pentru învățarea ordinii corecte a cuvintelor într-o propoziție.

Jocul încurajează copilul să formuleze propoziții respectând topica limbii române și să creeze un scurt text, respectând succesiunea logică a evenimentelor.

Jocul prezintă copilului cuvinte din care se poate construi o propoziție. Cuvintele sunt amestecate. Pentru a rezolva acest joc, este necesară citirea tuturor cuvintelor, înțelegerea și memorarea lor. Apoi copilul va face scenarii folosind tehnica de încercare și eroare pentru a descoperi care este ordinea firească a cuvintelor. După ce reușește să indice ordinea corectă a cuvintelor, propoziția trebuie citită. De fiecare dată când copilul indică în mod corect ordinea cuvintelor, eroul înaintează un pas în labirint. Scopul jocului este ca eroul să iasă din labirint dar numărul de pași este egal cu numărul de propoziții de aceea doar dacă se rezolvă corect toate propozițiile eroul va putea ieși din labirint.

Dacă copilul greșește, jocul indică acest fapt. Sunt permise două greșeli la o propoziție dar la a treia greșală, propoziția corectă va apărea rezolvată. La nivelul 2 propozițiile se înlanțuiesc iar jucătorul trebuie să le citească. Va descoperi o mică poveste și în același timp va exersa citirea și pronunția.

Secțiunea: Emiterea sunetelor

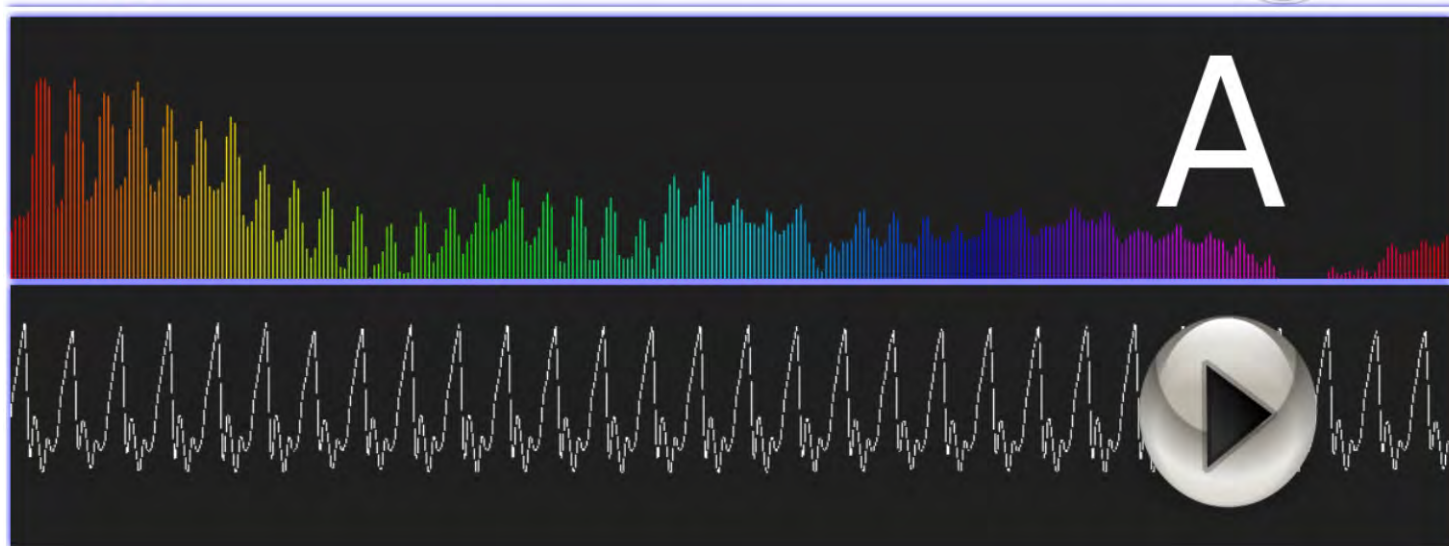
Roboțelul Vorbăreț

Asistent digital pentru exersarea vocii

Robotul vorbăreț se poate dovedi un instrument valoros în exersarea producerii anumitor sunete la copiii cu deficiențe de auz. Avantajul acestui instrument este că exercițiul se poate face individual, complementar cu exercițiile din clasă sau din cabinetul de logopedie. Una din marile dificultăți ale copiilor cu deficiențe de auz este că atunci când produc un sunet nu au feedback auditiv iar fără acesta învățarea este foarte dificilă. Rolul acestei aplicații este să ofere feedback vizual care, sperăm noi, va suplini cel puțin parțial, lipsa celui auditiv. Copilul vede pe ecran forma sunetului în domeniul timp. Acest grafic îl ajută la controlul amplitudinii și abordării producerii sunetelor explozive și fricative (consoane). De asemenea subiectul vede forma sunetului descompusă pe 1024 de frecvențe, similar cum o proteză auditivă furnizează sunetul rețelei neuronale de care este conectată. Acest grafic îl ajută să diferențieze între sunetele sonore (vocale). Partea importantă în diferențierea unui anumit sunet, de exemplu "A" de "I" este numărul și forma armonicilor pe care copilul le produce. Aceste armonici se observă în grafic ca niște bare verticale egal distanțate. Doar privind acest grafic, cu puțin exercițiu, o persoană cu auz bun poate să învețe să recunoască vocalele.

Roboțelul vorbăreț

Vânătoarea de sunete

Joc pentru recunoașterea sunetelor într-un cuvânt în vederea folosirii corecte ale acestora.

Acest joc ajută copilul să diferențieze și să folosească corect cuvintele asemănătoare care au sunete cu aceleași puncte de articulare în vorbire.

La începutul jocului se alege perechea de sunete cu care copilul va lucra, de exemplu Ș-J, Ț-T, B-M, C-G. Jocul va afișa cuvinte care conțin aceste sunete iar copilul trebuie să le sorteze pe panourile din stânga și dreapta în funcție de compoziția sunetelor care formează numele acelei imagini. Pentru a rezolva această problemă, subiectul este obligat să proceseze în mai mulți pași și astfel se activează zone extinse din creier. Fiecare cuvânt rezolvat corect atrage după sine dispariția unui sunet din jurul vânătorului. Scopul final al jocului este ca vânătorul să vâneze toate sunetele din jurul său. Beneficiul pentru copil este un bun exercițiu de citire și de analiză a cuvintelor.

Jocul are două nivele:

Ușor - sunetul este în poziție inițială și cuvinte ușoare

Difil - sunetul se poate afla oriunde în cuvânt iar cuvintele sunt mai dificile

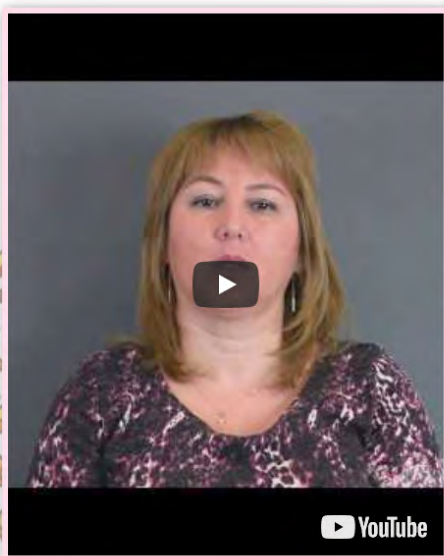

Șoricelul curios

Joc cu secvențe video care are ca obiectiv dezvoltarea abilităților de a citi pe buze

Copilul este pus în situația de a înțelege un cuvânt sau o propoziție dintr-o scurtă secvență video. Chiar dacă filmul a fost făcut în condiții ideale exercițiul este util pentru învățarea labiolecturii fără asistență. Acest joc nu înlocuiește lecțiile de labiolectură cu logopedul ci este complementar acestora. Prin exercițiul individual, copilul poate exersa mai mult și astfel poate deprinde labiolectura mai repede și mai ușor. În plus, există beneficiul adus de conceptul de gamificație care încurajează subiectul să continue și să fie din ce în ce mai bun. Șoricelul trebuie ajutat să mănânce felia de cașcaval și astfel copilul trebuie să continue chiar dacă la început recunoașterea este dificilă și rata de succes mică.

lampă

pahar

CAPITOLUL 3. ALTE ARTICOLE ȘI RESURSE DE INTERES PENTRU SPECIALIȘTI

Terapiile specifice de reabilitare auditiv-verbală în vederea dezvoltării limbajului verbal

Alina Boca și Dorina Chira

Limbajul este funcția de utilizare a limbii în raporturile cu ceilalți oameni. Este o funcție complexă care presupune conlucrarea celorlalte funcții, în special a celor intelectuale și motorii. (Andrei Cosmovici, 1996).

În procesul însușirii limbajului o mare importanță o au componenta senzorio-motorie (la început copilul se joacă cu vocea așa cum se juca cu mâinile, treptat acțiunea verbală se detașează de acțiunea materială și devine acțiune mentală); componenta intelectuală (cuvintele repetate de către copil după adult devin evocatoare); componenta afectivă (care se exprimă în sentimentele de dragoste ale mamei, ca factori de precipitare a însușirii limbajului). Cercetările au dovedit că mediile caracterizate prin carențe afective sunt răspunzătoare de întârzierile apariției limbajului și slaba sa dezvoltare.

Însușirea limbajului de către copiii surzi este o activitate complexă care presupune învățarea tehnicii de recepționare (limbajul impresiv) și a tehnicii de expresie (limbajul expresiv) necesare comunicării.

Date fiind dificultățile în coordonarea fină a aparatului fono-articulator și a implicării analizatorului auditiv deficitar funcțional, însușirea limbajului verbal de către copilul surd se produce cu întârziere și cu dificultate.

În familiile de surzi se realizează învățarea spontană a limbajului mimico-gestual asemănător cu învățarea spontană a vorbirii de către copilul auzitor.

Unii autori relevă faptul că limbajul semnelor (gestica, mimica, pantomima) se învață, ca și limbajul oral, supunându-se regulilor generale ale achiziționării structurilor comunicaționale, cu cât mai timpuriu cu atât mai bine. Învățarea corectă și exersarea limbajului gestual facilitează însușirea ulterioară a limbajului scris, fără aportul sau cu aportul limitat al limbajului oral. Limbajul gestual se dezvoltă în mare parte spontan, susținând dezvoltarea psihică, nu însă în aceeași măsură ca limbajul verbal, deoarece cuvântul exprimă esențialul, abstractul și generalul.

Însușirea limbajului verbal îi asigură copilului surd independența în raport cu experiența trăită, ceea ce nu poate realiza limbajul gestual. Copilul surd nu-și însușește limbajul verbal spontan și natural ci în mod organizat și dirijat de către specialiști.

Dacă copilul auzitor folosește în mod firesc și unele gesturi naturale în comunicarea verbală, la persoanele cu deficiență de auz gesturile și mimica care se însușesc spontan în comunicare se constituie într-un adevărat „limbaj matern”.

Înainte de demutizare, în perioada comunicării sumare prin gesturi, gândirea copiilor cu deficiență de auz este una concretă, sensorial-motrică, ideea este simplă și puțin complexă, formându-se în acțiune, independent de limbajul verbal. Ulterior, prin nedezvoltarea acestuia, comunicarea prin gestică și mimică „se va organiza, cu timpul, într-un sistem semiotic cu o anumită specificitate operațională” (C.Pufan).

În cazul demutizării după 6-7 ani, învățarea limbajului este asemănătoare cu învățarea unei limbi străine, ele având doar un rol de comunicare și informare, nu și de influențare asupra organizării și structurării proceselor psihice.

În cazul deficienței auditive dobândite după însușirea limbajului este necesară menținerea, consolidarea și îmbogățirea achizițiilor verbale și exersarea lor permanentă într-un mediu stimulativ pentru dezvoltarea vorbirii, dar și a învățării limbajelor specifice de comunicare cu persoanele surde care nu și-au însușit limbajul înainte de apariția sau agravarea deficienței.

Acest „bilingvism pragmatic” trebuie introdus în educația timpurie a deficienților de auz, fără a se utiliza limbajul gestual, reducându-se treptat ponderea lui pe măsura avansării procesului de demutizare și de achiziția limbajului verbal.

Achiziția structurilor lingvistice, paralel cu folosirea și modificarea unor gesturi ce intervin nemijlocit în procesul demutizării, demonstrează și relația dintre cuvânt și gest (E.Verza).

În majoritatea cazurilor, persoanele cu deficiență prezintă tulburări de limbaj, care se diferențiază de unele particularități ale vorbirii individuale a auzitorilor (ca de exemplu: stridența, vocea precipitată, voce abia șoptită etc.) sau de particularitățile psiho-fiziologice, de vârstă, care sunt tranzitorii.

E.Verza (1981) evidențiază o serie de trăsături ale limbajului persoanelor cu deficiență de auz sau hipoacuzie. Astfel, la copiii surzi apar dificultăți în receptarea și exprimarea vorbirii, folosesc frecvent cuvinte mono și bisilabice în comunicare, predominând limbajul mimico-gestual și unele forme paraverbale (tăcerea, direcția privirii, mișcarea).

La copiii surzi demutizați sau în curs de demutizare, inteligibilitatea comunicării este afectată de tulburările intonației, ritmului și debitului vorbirii pe care își pune amprenta și sărăcia vocabularului. Nesiguranța în exprimare se datorează și schimbărilor pe care le suferă cuvintele flexibile, variantele topice, sintactice și semantice. Vorbirea hipoacuzicilor e mai clară și mai variată, deoarece vocabularul este mai bogat iar perceperea vorbirii, chiar parțială, sporește capacitatea de înțelegere și de exprimare. Persoanele cu deficiențe de auz au dificultăți în discriminarea consoanelor surde de cele sonore, a celor șuierătoare de cele suflante; ei nu articulează corect combinația de consoane, omit începutul sau sfârșitul cuvintelor, nu respectă structura gramaticală. Din cauză că sunetele surde își pierd din sonoritate, vorbirea se realizează în șoaptă și este nemelodică sau stridentă când nu se respectă accentul.

Însușirea structurii gramaticale a limbii de către copiii surzi nu se face pe calea unei simple automatizări de la sine, ci implică o permanentă intervenție a gândirii în vederea realizării analizelor și sintezelor materialului lingvistic prezentat.

Copiii surzi întâmpină dificultăți și în înțelegerea contextului, care joacă un rol deosebit prin completarea sensului cu diverse nuanțe, uneori situaționale și prin întărirea semnificației de înțelegerea sau de exprimare corectă pe baza câmpurilor asociative semantice, a sensurilor.

Înțelegerea contextului de către elevii surzi depinde de gradul și nivelul de stăpânire a limbii. Lipsa limbajului sonor îngreunează pătrunderea sensului limbajului. Ei pot înțelege contextele diferite, numai după ce cuvintele au atins un anumit grad de abstractizare și după ce ei pot opera relativ ușor și pot transfera cuvintele în diferite combinații morfologice și sintactice.

Pentru copiii cu deficiență de auz, cuvântul constituie o unitate fono-motrică și semantică, în timp ce pentru auzitori, el reprezintă și una sonoră. Neclaritatea semnificației degradează structura fono-motrică a cuvântului (stâlcirea pronunției și confuzii grave), iar aceasta impetează asupra procesului de cunoaștere și înțelegere, împiedicând și dezvoltarea gândirii.

Cercetările pe baza testelor de limbaj au evidențiat o serie de consecințe ale surdității de transmisie asupra vocabularului copiilor (întârzieri de 2-3 ani în dezvoltarea vocabularului față de copilul normal, de reglarea relației cuvânt rostit-imagine, registrul redus de cuvinte și propoziții folosite), asupra achizițiilor și performanțelor școlare datorate capacității reduse de receptare, înțelegere și interpretare a informațiilor și, totodată, abilități reduse de exprimare și redare a acestora prin folosirea minimală a structurilor flexionare și sintactice corecte în construcția propozițiilor și a frazelor.

Procesul de reabilitare a limbajului și comunicării presupune: stimularea cognitivă, stimulare senzorială; stimularea auditivă, terapia limbajului-formarea și dezvoltarea limbajului verbal.

Terapiile specifice de recuperare auditiv-verbală oferă posibilitatea de adaptare a metodelor și tehnicilor de lucru la particularitățile individuale ale copilului legate de particularitățile auzului, nivelul dezvoltării limbajului și vorbirii, stilul de învățare și timpul necesar învățării. Succesul reabilitării auditiv-verbale depinde de diferite variabile cum ar fi particularitățile individuale și de vârstă ale copilului surd, modalitatea de protezare și comunicare, precocitatea și individualizarea intervenției terapeutice, implicarea activă a familiei.

Activitățile de antrenament auditiv

Acestea sunt indispensabile pentru a îi învăța pe copii să-și folosească auzul, în special pentru copiii hipoacuzici și pe cei purtători de implant cohlear. Copiii sunt învățați să asculte, să audă, să înțeleagă ceea ce aud. Activitatea de educare a auzului urmărește dezvoltarea capacității copiilor de a-și folosi resturile de auz cu cele două componente: dezvoltarea capacității de percepere a sunetelor neverbale și a capacității de percepere a sunetelor verbale. Conform terapiei specifice deficiențelor de auz, activitățile de educare a auzului vizează: percepția auditivă a sunetelor neverbale, reflexul de orientare spre sursele sonore; reacțiile la jucăriile sonore; identificarea surselor sonore; identificarea și diferențierea progresivă a sunetelor neverbale; diferențierea calităților auditive (timbrul, intensitatea, înălțimea, direcția; percepția auditivă a sunetelor verbale, percepția vocii umane; perceperea auditivă a fonemelor și a structurilor verbale asociate cu labiolectura; perceperea structurilor verbale silabice numai pe cale auditivă, fără labiolectură; detectarea, discriminarea și identificarea stimulilor sonori; înțelegerea auditivă).

Într-o primă etapă copilul nu percepe cuvintele, ci doar anumite sunete sau zgomote, antrenamentul auditiv vizează identificarea, recunoașterea, diferențierea acestor stimuli neverbali. Se urmărește focalizarea atenției copilului asupra sunetului, obținerea unui răspuns la prezentarea sunetelor și se observă răspunsul copilului la stimuli, intensitatea la care copilul semnalizează prezența zgomotelor; instrumentelor sonore; sunetelor ambientale, vocalelor, onomatopeelor. Într-o altă etapă, copilul poate percepe și vocale, pe lângă sunete și zgomote, antrenamentul auditiv include exerciții-joc cu emiteri de vocale și onomatopee. Treptat copilul este învățat să perceapă aproape toate sunetele din registru verbal, iar antrenamentul auditiv este astfel conceput încât să utilizeze prin joc atât sunete și zgomote provenite de la instrumente muzicale și din natură, cât și vocea umană (sunete, onomatopee, cuvinte și propoziții simple). Antrenamentul auditiv-verbal joacă un rol primordial în terapia recuperatorie post-implant a copiilor deficienți de auz, însă trebuie completat de terapie cognitivă, educația ritmului vorbirii, activități de dezvoltare a comunicării în vederea automatizării abilităților dobândite, a dezvoltării limbajului și comunicării verbale.

Dezvoltarea limbajului și comunicării

Activitățile de dezvoltare a limbajului și comunicării urmăresc dezvoltarea vocabularului și activizarea acestuia, precum și dezvoltarea unor deprinderi de ascultare și vorbire, în vederea îmbunătățirii laturii receptive și expresive a limbajului, stimularea și dezvoltarea proceselor psihice indispensabile pentru o bună maturizare cognitivă; cunoașterea și dezvoltarea câmpurilor semantice; însușirea părților gramaticale și a structurii morfosintactice a frazei;

Temele abordate sunt aceleași ca în curriculumul grădinițelor și școlilor de masă dar informația lingvistică este adaptată la particularitățile individuale de dezvoltare a limbajului pentru fiecare dintre copii. Principalele metode folosite și adaptate sunt povestirea, dramatizarea, jocul de rol, conversația, metoda maternal-reflectivă.

Aceste activități variază în funcție de nivelul de dezvoltare al limbajului. Dacă la început cerințele sunt simple, cum ar fi să denumească anumite obiecte pe bază de suport vizual, mai apoi cerințele sunt de a alcătui propoziții, de a răspunde la întrebări sau de a povesti după imagini.

Educarea ritmului vorbirii

Copiii participă la activități care includ o varietate de cântece, poezii cu rime simple, jocuri cântate; imită ritmuri în diferite tempouri, recunosc și numesc câteva instrumente muzicale; își folosesc vocea în maniere diferite imitând diferite tonuri și intonații. Introducerea exercițiilor de ritm în învățarea limbajului verbal duce la creșterea inteligibilității vorbirii și ajută la dezvoltarea autocontrolului asupra corzilor vocale, la formarea și consolidarea unui limbaj expresiv, a deprinderilor corecte de pronunție, menținerea interesului pentru comunicare.

Educația psihomotrică

Activitățile de educație psihomotrică solicită copiii să învețe, prin joc, noțiuni practice de orientare și organizare spațio-temporală, organizarea schemei corporale, stimularea conduitelor motrice de bază, dezvoltarea coordonării oculo-manuale.

Jocul și mișcarea au un rol important în dezvoltarea competențelor de interacțiune socială a copiilor. Copiii au nevoie de mișcare și oportunități de a se juca și explora mediul. Jocul ajută copiii să învețe și să comunice mai ușor, să-și dezvolte calitățile motrice și de orientare spațială, să-și exprime sentimentele în mod adecvat. Indiferent care este scopul acestor activități, este importantă interacțiunea dintre copil și profesor, cunoașterea și acceptarea reciprocă.

Ortofonie

Obiectivele generale ale activităților de ortofonie sunt: dezvoltarea motricității aparatului fonoarticular și educarea laturii fonotorii a respirației; stimularea capacităților fonoarticulatorii; depistarea și corectarea tulburărilor de voce; articularea corectă a fonemelor vocalice și consonantice pe suport imitativ, a expresiilor faciale și gestuale; prevenirea și înlăturarea distorsiunilor de articulare, consecință a confuziilor, omisiunilor, inversărilor, substituirilor de natură auditivă și vizuală; stimularea nevoii de comunicare verbală cu adulții și ceilalți copii.

Labiolectura

Labiolectura constă în perceperea vizuală a limbajului vorbit, bazat pe analiza mișcării buzelor și a mișcărilor mimice ale feței interlocutorului. Persoana cu deficiență de auz poate percepe prin intermediul labiolecturii și elementele care țin de ritmul și fluxul natural al vorbirii și de modalitățile de frazare. Pentru copiii surzi reprezintă una dintre modalitățile principale de receptare a mesajului verbal de aceea sunt necesare activități specializate de dezvoltare a acestei aptitudini. Labiolectura necesită multă concentrare și poate fi foarte obositoare. Uneori persoana care citește de pe buze poate înțelege greșit mesajul transmis de un interlocutor întrucât unele cuvinte pot fi citite greșit de pe buze pentru că imaginea lor vizuală este similară cu a altor cuvinte cu semnificație diferită. Exemplu: mere, pere, bere, fată, vată, pat, mat, bat. Anumite sunete nu pot fi citite pe buze (de ex. „c”, „g”, „h”) ceea ce îngreunează înțelegerea anumitor cuvinte sau propoziții percepute prin labiolectură. Labiolectura este doar o parte a unui proces de comunicare care permite înțelegerea vorbirii.

Centre de reabilitare auditivă

În cadrul **Liceului Tehnologic Special pentru Deficienți de Auz din Cluj-Napoca** este disponibil Centrul de Reabilitare a Auzului și Limbajului. Acesta a luat ființă în anul 1968 în scopul pregătirii copiilor preșcolari deficienți de auz în vederea integrării în școala de masă însă este încurajată participarea copiilor cu deficiențe auditive și/sau asociate cu vârste cuprinse între 3-14 ani. În cadrul acestuia funcționează 2 grupe de copii preșcolari cu care se realizează activități frontale, dar și activități individuale cu accent pe formarea și dezvoltarea deprinderilor de exprimare verbală.

Elevii integrați în școala de masă beneficiază în cadrul centrului de activități corectiv-compensatorii specifice:

- însușirea articulației corecte
- formarea deprinderilor de comunicare
- formarea abilităților de labiolectură
- antrenarea funcției auditiv-perceptive

Centrul este dotat cu:

- sală pentru activități de suport familial și de recuperare complexă dotată cu mijloace moderne
- sală izolată fonic - dotată cu mijloace computerizate pentru antrenament auditiv
- cabinete de logopedie/ terapii.

Tipuri de activități care sunt desfășurate în parteneriat cu părinții:

Activitățile individualizate, numite sugestiv terapii specifice de recuperare includ formarea competențelor de comunicare; antrenament auditiv; ortofonie; educația ritmului; educație psihomotrică și se realizează în parteneriat cu părinții;

Activitățile comune părinți-copii, urmăresc formarea părinților ca principali factori educativi în recuperarea auditiv-verbală și dezvoltarea comunicării verbale;

Activitățile de suport familial, vizează consilierea părinților și informarea lor asupra problematicii deficienței de auz și a modului particular de manifestare a acesteia;

Activități de colaborare în cadrul echipei de specialiști care cuprinde medic ORL, audioprotezist, audiolog, profesor psihopedagog, părinți, profesorii de la clasă.

La **Iași și Vicovu de Sus** sunt dezvoltate primele două centre de intervenție timpurie din România dedicate reabilitării copiilor hipoacuzici purtători de implant cohlear. Finanțate tot prin fondul „Lumea prin Culoare și Sunet” al Fundației Orange, centrele de intervenție timpurie au fost realizate în cadrul proiectului „Bucuria Sunetelor” al Asociației persoanelor cu deficiențe de auz „Ascultă Viața!”. Parteneri în proiect sunt Spitalul Clinic de Recuperare Iași, Liceul Tehnologic Special Bivolărie, Liceul Tehnologic Special „Vasile Pavelcu” Iași și distribuitorii de implanturi cohleare.

Echipamentele speciale cu care sunt dotate centrele contribuie la stimularea auditivă și vizuală a copiilor hipoacuzici purtători de implant cohlear, permit asocierea sunetelor cu imaginile, încurajează comunicarea vocală și facilitează procesul de reabilitare. Astfel, copiii cu implant cohlear din zona Moldovei și familiile acestora vor putea să beneficieze de servicii dedicate de terapie în cele două centre de intervenție timpurie. De asemenea, în cadrul centrelor, familiile copiilor hipoacuzici candidați la implant cohlear primesc suport și informații cu privire la procesul de reabilitare și la rolul lor ca și co-terapeuți încă din momentul depistării.

Atunci când vocația se întâlnește cu prețuirea potențialului copiilor

Autor : Palievici Gheorghe Dionisie

MOTTO : „Cei ce aduc o rază de soare în viața altora, nu pot ține soarele departe de ei înșiși”.

Consider că a fi dascăl (educator, învățător, profesor) la o clasă de copii cu deficiență de auz este mai mult decât o profesie, pe care am ales-o din vocație, este până la urmă o misiune dată nouă nu tocmai întâmplător. Cu siguranța că fiecare dintre noi are ceva de dăruit, fiecare reprezintă o piatră de temelie în educația acestor copii, fiecare este o prezență vie, imposibil de înlocuit. A fi conștient de această misiune și a te dăruia total și dezinteresat pentru înfăptuirea ei înseamnă a fi un adevărat pedagog și mai ales un adevărat om, om care a descoperit în munca lui un adevăr simplu, dar esențial.

Scopul educativ principal în activitatea cu elevii cu deficiență de auz este formarea unei modalități de comunicare eficientă, care să le permită o foarte bună adaptare la viața comunității și oferirea unei independențe acționale și sociale.

Modalitățile de educare a comunicării folosite, intenționează să asigure fiecărui copil un limbaj sigur, indiferent dacă este prin cuvinte sau semne, care să-i asigure o comunicare eficientă și adaptativă cu mediul în care trăiește.

A fi profesor la o clasă de elevi care au deficiență de auz înseamnă a fi mediator între ei și lumea înconjurătoare, iar a fi mediator în astfel de situații înseamnă a fi creativ.

A media, precizează Alice Mial, înseamnă să devii „un instrument al unei alte persoane când aceasta experimentează mediul nou și își caută noi sensuri”.

Comunicarea cu elevul deficient de auz presupune folosirea comunicării totale, utilizarea tuturor mijloacelor comunicative: limbajul verbal, limbajul mimico-gestual, limbajul dactil, pantomima, expresivitatea facială.

Înainte de a avea rolul de îndrumător al acestor elevi spre însușirea valorilor sociale în vederea adaptării și integrării lor în societate, ar trebui să răspundem la o serie de întrebări, printre care : cum trebuie să fim noi ca dascăli și, mai ales, ca oameni pentru a îmbogăți acest rol? Dintre calitățile umane, pedagogice și profesionale necesare unui profesor fac parte: o personalitate puternică, o pregătire profesională temeinică, măiestrie pedagogică, calități ale gândirii, memoriei, limbajului, atenției etc.

Oprindu-ne asupra primei calități, pe care o implică statutul de dascăl, puternica personalitate, cu siguranță că aceasta nu poate fi înlocuită nici de manualele performante, nici de instrucțiuni, nici de îndrumătoare. Adevărata personalitate sau mai bine zis – individualitatea - se formează în timp prin voință și perseverență. Așadar, înainte de a dori să-i educăm sau să-i ajutăm pe alții, este preferabil să ne educăm pe noi înșine. Este vorba de acea educație intelectuală, profesională, dar mai ales de acea educație spirituală interioară, asupra modului nostru de a fi, de a gândi, de a simți, de a reacționa, de a ne prezenta în fața altora cât mai bine.

Ne îndreptăm elevii prin a ne schimba pe noi înșine. Numai propriul nostru exemplu va arăta elevilor și nu numai lor, că se înșală atunci când se comportă rău. Lucrând asupra noastră lucrăm și asupra celorlalți.

Este firesc ca elevii să se conformeze cerințelor dascălului și invers. Acesta trece și el printr-un proces de educație performantă. Trebuie să facem față exigențelor impuse de cei cu care venim în contact: elevi, părinți etc.

Fiecare dintre noi s-a simțit măcar o dată venerat de elevii săi. Pentru ei suntem modele sub orice aspect: intelectual, fizic, moral, comportamental. Modul cum ne îmbrăcăm și cum vorbim, atitudinea față de colegi, față de autorități, disciplina în muncă, se constituie un exemplu pentru elevi, cu atât mai mult pentru cei cu deficiență „izolați” într-o lume restrânsă în care profesorul este omniprezent și are rolul central.

Optimismul pedagogic este o altă trăsătură caracteristică a profesorului. Încrederea în elev, în posibilitățile lui de dezvoltare, încrederea în reușita acțiunilor educative și recuperative stau la baza întregii activități didactice.

Calitățile de voință și caracter au o importanță deosebită în munca cu elevii cu deficiență de auz. Procesul de învățare, în special cu copiii de vârstă mică, solicită multă răbdare. Totodată profesorul trebuie să fie drept, obiectiv, întrucât elevii îi respectă mai mult pe cei care îi evaluează just decât pe cei care manifestă indulgență.

Tactul și măiestria pedagogică sunt calități pe care trebuie să le posedă profesorul pentru a proiecta și organiza actul educațional, pe lângă buna pregătire de specialitate. Măiestria pedagogică se constituie ca știință și artă. Ea este rezultatul atât al pregătirii cât și al experienței didactice îndelungate, bazate pe pregătire și interacțiunea tuturor calităților personalității profesorului.

Profesorul ideal pentru o clasă cu copii deficienți de auz trebuie să știe că:

- Limbajul mimico-gestual (LMG) are un rol foarte important, putând înlocui cuvântul, completând sau acompaniind.
- Pentru copilul deficient de auz LMG joacă un rol fundamental în comunicare, fără aportul acestuia neputând percepe din ceea ce vrea să-i comunice interlocutorul decât imaginea labială a cuvântului și expresiile feței.
- Profesorului trebuie să i se vadă fața, aceasta exprimând sentimentele (bucurie, tristețe, mirare, îndoială) precum și elemente de sintaxă (refuz, întrebare). Este așadar de dorit ca acesta să adopte o mimică expresivă pentru ca elevul să poată recepta mesajul și să înțeleagă discursul.
- Privirea are un rol important - acela de a stabili un contact cu copilul deficient de auz și de a menține permanența comunicării.
- Trebuie să i se poată citi pe buze profesorului, necesară fiind o bună articulare a cuvintelor, iar vorbirea naturală, pentru că un debit al vorbirii prea rapid nu poate fi urmărit de copil.
- Trebuie evitate frazele prea lungi, lente sau complicate. În timpul vorbirii vocea trebuie să fie normală, țipetele deformează poziția buzelor și recepția nu este cea mai potrivită.

Pentru copiii deficienți de auz rostul vieții nu stă în ceea ce pierde din cauza deficienței, ci în ceea ce descoperă zi de zi cu ajutorul nostru, al profesorilor și al celorlalți adulți importanți din experiențele lor.

Reabilitarea auditiv-verbală a copilului cu implant cohlear

Autor: Tatiana Drăghici

Nu este o noutate dacă afirmăm că deficiența de auz duce la limitări semnificative în sfera limbajului și influențează negativ alte procese psihice, cu rezonanța cea mai mare în funcționalitatea concretă și abstractă a gândirii.

Implantul cohlear (IC) este un tip special de proteză auditivă pentru copii și adulții cu hipoacuzie bilaterală severă/profundă, adică pentru acei pacienți care nu se descurcă în conversații nici cu ajutorul celor mai puternice proteze auditive. Nu este indicat decât în cazul în care protezele auditive nu sunt eficace. Spre deosebire de protezele auditive tradiționale, care utilizează structurile urechii rămase funcționale amplificând semnalul sonor, implantul cohlear aduce informațiile sonore și le transmite direct nervului auditiv prin curenți electrici slabi, fără a mai străbate calea convențională formată din urechea externă, medie și internă. Cercetările actuale și experiența practică arată că marea majoritate a copiilor deficienți de auz diagnosticați precoce și protezați corespunzător învață să audă și își pot dezvolta limbajul oral. Majoritatea neurofiziologilor dar și alți specialiști consideră că cea mai propice perioadă pentru ca un copil să învețe să audă este 0 – 3 ani.

Din perspectiva profesorului psihopedagog, se spune că un copil cu implant cohlear este un copil care trebuie “condus” spre statutul de auzitor. Într-o primă fază, dacă implantul cohlear este unul reușit, obiectivele pe care ni le propunem ar trebui să vizeze în primul rând audiția efectivă, apoi înțelegerea a ceea ce aude. Acesta este modul firesc în care se învață vorbirea. În opinia mea, un copil cu implant nu este un copil auzitor în accepțiunea obișnuită a termenului ci, în realitate, un copil surd cu foarte multe posibilități auditive datorate implantului. De aceea, consider că un copil cu implant ar putea avea nevoie atât de stimulare auditivă și verbală, cât și de învățarea limbajului mimico-gestual și de citire labială. Nu trebuie să uităm de condițiile de mediu sonor speciale, un raport sunet-zgomot corect dar și de atenție din partea profesorilor și a colegilor de clasă.

Lucrul cu copilul prezentând implant cohlear presupune un parteneriat între copil, părinți, audiolog, profesorul clasei, profesorul de terapii. Scopul acestui parteneriat este de a îl învăța pe copilul implantat să audă, să stabilească o relație cu mediul sonor înconjurător, să fie conștient de modul în care „sună” lucrurile. Echipa astfel formată va trebui să-l îndrume pe copil să devină conștient de ce anume produce sunetele, cum se aud acestea, ce înseamnă și, desigur, să folosească limbajul sub toate formele lui: în cântece, povești, poezii, rime, cuvinte fără sens, etc. Cu alte cuvinte, să lase copilul să se joace cu sunetele. (Kretschmer & Kretschmer, 1978; Estabrooks, 1994).

Etape în reabilitarea auditiv – verbală;

În practică, toți copiii se familiarizează întâi cu sunetele, mult înainte de a acorda semnificație unui mesaj sonor și, desigur, mult înainte de a vorbi.

Învățarea auditivă presupune asocierea unui sunet cu imaginea obiectului, a sursei care îl produce, metodă deosebit de importantă pentru intervenția asupra auzului. Copiii mici au nevoie să participe activ în procesul de învățare și ascultare. De aceea, implementarea activităților de asociere sunet-sursă cu copii foarte mici ar trebui să includă jucării sau acțiuni personale preferate. O varietate de obiecte ajutătoare în miniatură se pretează unor activități mai interesante, prezentând și avantajul că numeroase dintre acestea pot fi confecționate manual destul de ușor. Exemple: o mașinuță din plastic, un avion, o cale ferată, un hambar, o bucată ovală de hârtie albastră reprezentând un iaz, câteva pietricele și ramuri de afară. Cu cât folosim mai multe materiale de sprijin, cu atât vor exista mai multe posibilități pentru articularea repetată a sunetelor și cu atât vor fi mai variate onomatopeele produse în cadrul activităților.

Detectarea sunetului

Capacitatea de a detecta prezența sau absența sunetului. Cu alte cuvinte ”se aude ceva”?

Astfel, copilul are tendința de a reacționa la prezența sau absența sunetului, de a fi atent la sunet și de a răspunde adecvat când există/ nu există sunete.

Caracteristici ale stadiului:

- Conștientizează sunetul în mod spontan

Exemplu: copilul caută sunetul prin rotirea ochilor, întoarcerea capului, încetarea activității, tresărire și/sau vocalizare.

- Conștientizează sunetul selectiv

Exemple:

- Detectează și identifică o varietate de zgomote și sunete din mediu,
- Detectează și identifică “Să învățăm să ascultăm sunete”.
- Detectează și identifică sunete m, ah, oo, ee, ș, s. Pot fi incluse și sunetele t, s, h, p, etc. Este foarte important pentru acești copii să detecteze aceste sunete cu implantul cohlear mai repede decât cu proteza auditivă. Importanța detectării și identificării acestor sunete stă în faptul că, având frecvențe diferite, acoperă tot spectrul vorbirii.
- Răspunde condiționat la sunet. Copilului i se cere să acționeze când aude sunetul (de exemplu, să înfingă un inel într-un țăruș, un cub într-o găleată, mingiuțe în apă).
- Caută sau localizează sunetul.

Discriminarea

Capacitatea de a percepe asemănările și deosebirile dintre doi sau mai mulți stimuli. Cu alte cuvinte ”este ăsta sunetul sau nu”?

În această etapă copilul învață să fie atent la diferențele dintre sunete și să răspundă diferențiat la diverse sunete.

- Aceleași / diferite atribuții utilizate inițial în clarificarea, identificarea și înțelegerea greșelilor.
- Activitățile specifice de discriminare sunt folosite în general pentru remediarea greșelilor (confuzia formelor de singular și plural - floare, flori, și/sau a celor de exprimare a locului de articulare, a modurilor de articulare și a vocii.

Identificarea

Capacitatea de clasificare prin repetarea, indicarea sau scrierea stimulilor auziți. Cu alte cuvinte “recunoaște sunetul dintr-o combinație de mai multe sunete”?

Înțelegerea

Capacitatea de a înțelege înțelesul vorbirii prin răspunsuri la întrebări, respectarea indicațiilor, parafrizarea sau participarea la conversație. Răspunsul copilului trebuie să difere calitativ față de stimulii prezentați. Cu alte cuvinte „înțelege ce i se spune?”.

Structuri verbale

- Foneme în funcție de modul de articulare : p/b/m

Exemple: imită o varietate de foneme (b, m, d, t, h, ș, s, f, j)

- Cuvinte cu numere variate de silabe

Exemple: copilului i se cere să identifice sunetele rostite prezentate într-o serie de obiecte sau imagini, trebuind să identifice numărul de silabe (măr, minge, rinocer, dinozaur, hipopotam)

- Cuvinte monosilabice cu alternanțe vocalice sau consonantice

Exemple: copilului i se cere să identifice cuvintele monosilabice cunoscute (ac, bec, apă, sat, om, ață, pom).

- Dezvoltă memoria și expresivitatea unui cuvânt în structuri ce conțin.
 - repetarea unei asociații sunet-cuvânt: Avionul urcă sus, sus, sus. Mingea sare, sare, sare. Titirezul se învâрте, învâрте, învâрте.
 - în repetarea unui sunet ascultat și învățat: Vaca spune muu, Oaia spune bee.
 - în structuri ce conțin o serie de trăsături suprasegmentale cu o varietate de substantive, verbe și adjective: Mmm, e bun/ culege floarea)
 - în propoziții simple : Vezi peștele? (mărul, înghețata, para) Unde sunt elefanții? Poți pune florile pe masă?

Mesaje stereotipe (expresii familiare și indicații)

Recunoașterea structurilor tipice

Piaptănă-te!, Leagă-ți șireturile, Dă-mi!, Îmbracă-te!, Nu pune mâna!, E fierbinte!, Hai acasă!

Trăsături prozodice ale limbii (durata, ritmul, înălțimea, intensitatea, intonația)

Durata

Exemple: conștientizarea schimbărilor de durată, sunete lungi / scurte (vorbite sau de fond), diferite combinații ale duratei, auto-controlul schimbărilor de durată în cadrul unei conversații

Ritmul

- Conștientizarea schimbărilor de ritm.
- Sunete rapide și lente în sarcini cu itemi tip alegere multiplă (sunete vorbite și/sau de fond).
- Structuri rostite în ritm rapid, lent sau mediu.
- Recunoașterea propozițiilor rostite în ritm rapid, lent sau mediu în sarcini cu itemi tip alegere multiplă
- Autocontrolul schimbărilor de ritm în cadrul conversației.

Frecvența (înălțimea)

- Conștientizarea schimbărilor de frecvență.
- Sunete înalte și joase în sarcini cu itemi tip alegere multiplă
- Sunete înalte, joase și medii.
- Recunoașterea frecvenței înalte și joase.
- Recunoașterea frecvenței înalte și joase în sarcini cu itemi tip alegere multiplă.
- Autocontrolul înălțimii sunetelor în cadrul conversației.

Intensitatea (tăria)

- Conștientizarea schimbărilor de intensitate.
- Autocontrolul intensității sunetelor în cadrul conversației.

Comunicarea și interpretarea în limbaj gestual pentru elevii surzi

Autor: Alina Boca

Limbajul mimico-gestual este limba maternă a persoanelor surde, ei gândesc și se exprimă în semne. În educația elevilor cu deficiență de auz se folosește limbajul mimico-gestual în funcție de particularitățile de vârstă și individuale, luând în considerare opțiunea părinților, cu precădere pentru acei elevi care nu dobândesc competențe de comunicare verbală care să faciliteze înțelegerea și învățarea.

În contextul actual al multilingvismului, țările occidentale au recunoscut limbajul mimico-gestual ca limba maternă a surzilor, fapt care, în România, s-a întâmplat recent.

Odată cu ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, România s-a angajat să mobilizeze resursele necesare pentru eliminarea barierelor astfel încât nicio persoană cu dizabilități să nu fie discriminată, marginalizată, exclusă sau abuzată, iar alegerile și aspirațiile ei să fie respectate și sprijinite.

Astfel, prin Ordonanța de urgență Nr. 51/2017 din 30 iunie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte normative. Emitent: Guvernul României publicată în: Monitorul Oficial Nr. 508 din 30 iunie 2017, Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 3 ianuarie 2008, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

Articolul 25. După alineatul (2) al articolului 69 se introduce un nou alineat, alineatul (3), cu următorul cuprins: “(3) Limbajul mimico-gestual și limbajul specific al persoanei cu surdo-cecitate sunt recunoscute oficial ca mijloace de comunicare specifice persoanelor cu handicap auditiv sau cu surdocecitare.”

Tot prin această lege se recunoaște dreptul persoanelor surde la interpret.

ART. 69 (1) Autoritățile și instituțiile centrale și locale, publice sau private asigură, pentru relațiile directe cu persoanele cu handicap auditiv ori cu surdocecitare, interpreți autorizați ai limbajului mimico-gestual sau ai limbajului specific al persoanei cu surdocecitare.”

Limba română este o limbă străină pentru mulți din copiii surzi, de aceea interpretarea trebuie adaptată gândirii lor iconice, capacităților individuale de percepție și nivelului de înțelegere, dar și vocabularului activ de semne. Așa cum în cazul traducerii din limba engleză în limba română nu întotdeauna se poate face traducerea cuvânt cu cuvânt, și în cazul interpretării în limbajul semnelor trebuie găsite acele semne relevante care să ducă la înțelegerea conținutului și să faciliteze învățarea.

Elevii surzi, la fel ca elevii auzitori, au un stil perceptiv propriu, sistematizat sau nesistematizat:

- unii au un stil pripit impulsiv și apar frecvente greșeli de percepție pentru că se grăbesc să intuiască și nu așteaptă ca tot mesajul să fie transmis,
- alții au un stil perceptiv lent-inert și au nevoie de mai mult timp ca să proceseze informația pe care o primesc pe cale vizuală.

Este necesar ca, interpretul să repete informația transmisă pentru a fi sigur că mesajul a fost înțeles corect și trebuie să lase un timp de procesare și de reacție diferit pentru fiecare elev.

Interpretarea în limbaj gestual trebuie adaptată capacităților individuale de captare și procesare a informației vizuale. Fiecare elev surd are o anumită capacitate de captare și procesare a informației vizuale, iar interpretul trebuie să intuiască care este cea mai adecvată modalitate de interpretare și să-și adapteze interpretarea la capacitățile reale ale elevului surd. De exemplu, sunt elevi surzi care se pot concentra în perceperea unui mesaj cu o medie de 5-6 semne, alții pot percepe un mesaj de 10-15 semne, unii percep doar propoziții simple, alții propoziții dezvoltate.

Interpretarea în limbaj gestual trebuie adaptată competențelor de comunicare a elevilor surzi. Uneori același mesaj trebuie transmis folosind semne diferite în funcție de nivelul competențelor de comunicare în limbaj gestual al elevilor surzi. Elevii născuți din familii de surzi pot înțelege mesajul prin utilizarea unui număr minim de semne sau repetiții, iar elevii proveniți din familii de auzitori care au competențe mai bune de labiolectură și competențe de comunicare în limbaj gestual mai puțin dezvoltate au nevoie de un număr mai mare de repetiții sau de “retraducere” folosind un număr mai mare de semne însoțite de labiolectură.

Fiecare persoană surdă are un anumit antrenament al memoriei vizuale, din aceste motiv este recomandat ca fiecare mesaj sau subiect de tradus în limbaj mimico-gestual să fie tradus în secvențe distincte pentru nu crea confuzie. De exemplu, se traduce cerința numărul 1, apoi se lasă timp de gândire și rezolvare, apoi se traduce cerința numărul 2. Altfel, dacă se realizează o traducere globală a întregului test, până se ajunge să rezolve subiectul numărul 10 se poate ca elevul surd să nu-și amintească cerința.

În România, limbajul mimico-gestual se folosește cu precădere în situațiile de învățare din școlile speciale pentru deficienți de auz, elevii având asigurată traducerea în limbaj mimico-gestual la examenele naționale și la examenul de bacalaureat. Copiii surzi integrați în învățământul de masă sau cei care și-au însușit limbajul verbal nu folosesc limbajul gestual.

În Europa și Statele Unite ale Americii limbajul mimico-gestual se folosește de către profesori în clasele pentru deficienți de auz integrate în învățământul de masă, iar în cazul în care integrarea este individuală se asigură interpret pentru fiecare din elevii surzi. De asemenea, limbajul gestual este predat și elevilor auzitori ca o opțiune alternativă la învățarea unei limbi străine. La clasă și în situații de examen elevii surzi nu sunt depunctați la anumite materii de studiu (de exemplu Istorie, Geografie) pentru greșelile de exprimare, gramaticale sau de scriere care se datorează deficienței de auz. Profesorii din învățământul de masă le oferă informația transmisă la lecții în format scris, printat și, dacă este cazul, adaptat nivelului de înțelegere al elevului surd. Există specialiști în adaptarea informației pentru elevii surzi sau cu dificultăți de învățare, specialiști care adaptează structura și formatul textului pentru a facilita înțelegerea.

Interpretarea în limbaj mimico-gestual trebuie adaptată nivelului de școlarizare. Limbajele gestuale folosite în Europa și SUA au un număr mult mai mare de semne, existând limbaje specializate pe diferite domenii. Limbajul gestual este studiat ca limba maternă, iar în predarea unor discipline de studiu specializate la nivel de gimnaziu, liceu, facultate există interpreți specializați pe domenii. În cazul limbajelor supraspecializate folosite la nivel de facultate, master, doctorat, există grupuri de studiu, studenții împreună cu interpreții convin asupra unor semne comune care mai apoi sunt înregistrate pe platforme electronice.

În România serviciile oferite pentru surzi în vederea facilitării comunicării și înțelegerii mesajului verbal sunt: interpretarea în limbaj mimico-gestual, interpretarea pentru persoanele cu surdo-cecitate, interpretarea video.

În Europa și SUA aceste servicii sunt mult mai diversificate: interpretarea în limbaj gestual pentru surzi, interpretarea pentru persoanele cu surdo-cecitate, consemnarea notițelor, transcrierea vorbirii în text, interpretarea video-la distanță, interpretarea folosind un sistem de kineme asistate- Cued Speech, redarea mesajului pentru a putea fi citit prin labiolectură.

Consemnarea notițelor în format electronic sau de mână (note taking) este un sistem care oferă acces practic simultan la informațiile verbale, facilitând accesul la informații în aceeași măsură cu colegii lor auzitori. Folosind un software specializat, un operator scrie rezumatul informațiilor cu o rată de până la 60 de cuvinte pe minut. Textul este apoi proiectat pe un ecran sau transmis la un al doilea calculator pentru a fi vizualizat de elevul cu deficiență de auz. Se păstrează înregistrarea scrisă de la cursuri care este deosebit de utilă pentru surzi pentru că este dificil să ia notițe în timp ce fac citire labială sau sunt atenți la interpret.

Transcrierea vorbirii în text se face de către persoane specializate care ascultă ce se discută și redau discursul cuvânt cu cuvânt, într-un format scris, folosind o tastatură specială conectată la un calculator pentru a putea fi citite de surzi la viteze identice. Viteza stenografiei este de până la 200 de cuvinte pe minut. Acest serviciu poate fi folosit la evenimente festive, conferințe sau interviuri de admitere la facultate. Interpretarea video la distanță oferă posibilitatea accesării unui interpret folosind un webcam sau un apel video pe telefon. Nu poate înlocui interpretarea față în față dar poate fi folosită în situații de urgență și la scurte întrevederi. În educație poate fi folosită în comunicarea cu părinții sau situații în care elevii sunt la distanță și au nevoie de anumite clarificări sau în formarea unor grupuri de studiu.

Indiferent de modalitatea de comunicare verbală sau gestuală, considerăm că, fiecare copil are dreptul la educație în limba maternă. Este important să respectăm acest drept și să-l cultivăm, învățând din experiența altora și adaptând-o propriei noastre situații.

Parteneriat româno-olandez pentru educația individuală a surzilor

Autori

Prof. Tatiana Drăghici

Prof. Petronela Bernovici

Învățământul olandez este dezvoltat în două direcții strategice: funcțional și teritorial.

Vorbim despre transferul funcțional al puterii de decizie de la guvern la conducerea instituției școlare și teritorial, de la guvern la provincii și primării. În ultimii 25 de ani, primăriile au câștigat tot mai multă autoritate și totodată, dreptul de a acționa chiar și în învățământul particular. Între timp, primăriile decid asupra lacunelor din educație, îndrumarea școlilor, educația adulților și urmărirea aplicării legislației școlare. În Olanda există 8700 de școli în care, pe lângă transmiterea de cunoștințe, dezvoltarea priceperilor și deprinderilor elevului, se pune accent pe dezvoltarea personalității acestuia. Încă din învățământul primar se încearcă o conturare a dezvoltării în perspectivă a elevului, în așa fel încât să nu se urmărească un nivel nerealist din cauză că ar fi frustrant atât pentru copil, cât și pentru părinți. Mai mult decât atât, copilul cu potențial ridicat dar cu nivel scăzut al deprinderilor, poate fi stimulat pozitiv. În comparație cu testele obișnuite (de cunoștințe) care se aplică în medie de două ori pe an, testele de aptitudini sunt aplicate odată la 2 ani, deoarece inteligența este considerată un factor relativ stabil.

În sistemul educațional olandez (V. Paraschiv, N. Chiriac, 2010), copiii (începând de la 0 luni) ai căror părinți merg la serviciu, sunt cuprinși temporar în creșe, pe care le pot urma până la vârsta de 4 ani. Grădinița este în Olanda un centru școlar unde copiii cu vârste cuprinse între 2 și 4 ani pot rămâne câteva ore pe săptămână sub îndrumarea unui educator. Înscrierea la grădiniță este facultativă și are ca scop pregătirea și familiarizarea copiilor pentru școală. Copiii învață în primul rând să se joace împreună cu alți copii prin dezvoltarea limbajului și să asculte de educator. Învățământul este obligatoriu de la 5 la 16 ani, dar copiii merg la școală începând cu ziua de după a patra aniversare. Până la vârsta de 23 de ani, învățământul este parțial obligatoriu. Aceasta înseamnă că fiecare elev este obligat să obțină o calificare înainte de a renunța la școală.

Învățământul primar este conceput pentru copii de la 4 la 12 ani și cele 8 clase sunt împărțite în 3 grupe: grupa mică (clasele 1, 2), grupa mijlocie (clasele 3, 4, 5) și grupa mare (clasele 6, 7, 8). În clasa I, copilul își dezvoltă abilitățile de scriere, inclusiv motricitatea, învață să numere, iar socializarea este foarte importantă. În clasa a III-a, curricula este centrată pe citirea inițială, scrierea și numărarea (operații până la 20). Clasa a VIII-a, este anul pregătitor pentru examenul de admitere, CITO, în învățământul secundar. Pe baza nivelului de dezvoltare a elevilor, reieșit din rezultatele examenului CITO, elevii primesc o indicație (aviz) pentru un anumit tip de învățământ, rolul comisiei fiind de orientare școlară și profesională.

Învățământul secundar pregătește elevii pentru învățământul superior, secundar profesional sau pentru o calificare. Spre deosebire de învățământul primar, se oferă o varietate de posibilități de alegere a unui învățământ în funcție de interese și capacități/competențe:

- învățământul practic (perioada de formare nu este fixă, 12-20 ani);
- învățământul profesional (12-16 ani);
- învățământul superior general (12-17 ani);
- învățământul preuniversitar (12-18 ani).

După obținerea examenului final în învățământul secundar, elevii se pot înscrie în învățământul superior:

- învățământul superior profesional, colegiu;
- învățământul universitar;
- învățământul profesional.

De asemenea elevul poate să muncească legal, cu condiția să aibă o calificare.

Elevii cu nevoi speciale primesc într-o primă etapă ajutor suplimentar în clasă. Pentru aceasta, se realizează un plan alternativ, în care sunt propuse noi obiective și strategii de învățare ce sunt adaptate posibilităților reale ale elevului. Profesorul poate primi consiliere și orientare pentru aceste planuri alternative. Dacă rezultatele se lasă așteptate, se recomandă înscrierea în învățământul special. Și în cazul copiilor talentați se planifică activități suplimentare, pe lângă cele obligatorii din clasă.

Copiii care au probleme de învățare sau de comportament, deficiență fizică, senzorială, motorie sau mintală, urmează direct învățământul special: speciaal basisonderwijs (SBO) – copiii cu probleme de învățare și/sau comportament și speciaal onderwijs (SO) – copiii cu cerințe educaționale speciale specifice.

Aceste școli se împart în 4 categorii:

- copiii orbi sau cu deficiență de vedere;
- copiii surzi sau cu tulburări grave de vorbire;
- copiii cu deficiență motorie;
- copiii cu probleme de comportament, cu probleme psihice, probleme de învățare.

Pentru acești copii există și posibilitatea urmăririi unui învățământ secundar special.

Învățământul special are aceleași discipline și obiective-cadru ca cele stabilite prin Legea Învățământului pentru școlile de masă, adaptate specificului școlii și dizabilităților elevilor, de exemplu limbajul mimico-gestual olandez, pentru copii surzi sau cu probleme de limbaj și de auz.

Olanda are, ca oricare altă țară europeană, legislație specifică privitoare la protecția drepturilor persoanelor cu dificultăți de natură fizică, mintală, emoțională sau senzorială care asigură acces egal la sistemele social, economic și de transport și încurajează participarea deplină a acestora ca membri ai societății. Primăriile, medicii sau alte centre de expertiză orientează persoanele cu cerințe speciale în direcția de urmat, din punct de vedere educațional și nu numai.

Ori de câte ori este posibil, copiii sunt încurajați să meargă în învățământul de masă, urmare a politicii educaționale „Going at school together” și noului pact privind educația incluzivă (2014) care cere școlilor să ofere oportunități egale de învățare pentru fiecare copil.

Totuși, conform unui studiu din 2013, 70% dintr-un număr de 1667 de elevi surzi sau cu deficiență de auz au fost școlarizați în școli speciale pentru elevi surzi și doar 30% în școli obișnuite. 604 din acești elevi au fost diagnosticați cu surditate profundă, fără alte deficiențe asociate (D. Hermans, L. Wauters, A. De Klerk, H. Knoors, 2014). Datorită screeningului nou născuților și politicii de implantare timpurie a deficiențelor profunde, acest tipar se schimbă.

Școlile pentru surzi din Olanda au o politică educațională bilingvă, după semnarea unui acord între guvern și furnizorii de educație pentru surzi, conform căruia, simultan cu învățarea limbii olandeze, scris și vorbit, să se introducă și limbajul mimico – gestual al Olandei. Astfel, atât în vederea instruirii în limbaj mimico – gestual a profesorilor care lucrează în școli speciale, cât și pentru adaptarea curriculumului pentru limbaj mimico – gestual, acestea au primit fonduri suplimentare.

Specific școlii speciale pentru deficienți de auz este că aceasta se constituie într-o „pepinieră” pentru școala publică, în sensul în care, urmare a unei evaluări riguroase, dacă se constată de către echipa multidisciplinară de specialiști că elevul ar putea parcurge curriculumul învățământului de masă, acesta poate fi reorientat școlar în orice etapă. Ca organizare, elevul integrat, va urma cursurile școlii publice împreună cu ceilalți elevi, dar nu va fi eliminat din programele de terapii specifice pe care le va parcurge individual, la cabinete, în continuarea programului său.

Exemplu de bună practică – Rondo - Proiect MATRA româno-olandez pentru Educația individuală a Surzilor

Școlile incluse în proiect au fost Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Constantin Pufan” Vaslui (aplicant), Centrul Școlar pentru Educație Incluzivă „Elena Doamna” Focșani și Școala Specială nr. 2 Buzău. Proiectul “Rondo”, desfășurat în perioada 2006-2010, face parte din programele Matra finanțate de guvernul olandez. Beneficiarii acestui proiect au fost profesioniștii care lucrează în domeniul îngrijirii și educării copiilor surzi, copiii surzi din toate ciclurile de învățământ, familiile acestor copii, comunitatea surzilor din România, autoritățile regionale și naționale din educație și asistență socială. Rezultatele proiectului au fost în direcția conștientizării cerințelor specifice comunității de surzi din educația specială și implementarea unor practici școlare centrate pe copil.

Problema cheie: Profesioniștii din domeniul educației din România au nevoie de formare susținută pentru adaptarea la nevoile copiilor cu cerințe speciale

Obiective globale

- Dezvoltarea unei baze solide pentru reînnoirea practicilor educaționale pentru surzi;
- Practici educaționale centrate pe copil în cadrul curriculum-ului național;
- Un sistem de strategii și rutine adaptabile la nevoile individuale ale elevului surd.

Scopurile proiectului

- O viziune și strategie unitară asupra nevoilor elevilor surzi și hipoacuzici
- O educație centrată pe elev în cadrul unui curriculum național
- Un sistem de strategii și rutine, înregistrate în planurile individuale și din clasă și școală, care pot fi adaptate la nevoile individuale

Rezultatele proiectului

La nivelul instruirii profesorilor

- Conștientizarea cerințelor specifice (culturii) comunității de surzi din educația specială;
- Metode de monitorizare a rezultatelor educaționale.

La nivelul organizațional al școlilor speciale

- Educația cu scopul integrării sociale;
- Practici școlare centrate pe copil.

La nivelul practicilor educaționale

- Modalități de predare-învățare interactivă la orice nivel practic;
- Dezvoltarea practicilor de limbă funcțională cu accent pe comunicare și cunoștințe reale.

Activități principale

La nivelul programului de instruire a profesorilor:

- Informații de instruire a profesorilor despre comunitatea de surzi și Limbajul Mimico-Gestual;
- Instruirea profesorilor în domeniul strategiilor de predare-învățare interactivă;
- Instruirea profesorilor pentru strategiile de monitorizare a elevului;
- Instruirea profesorilor în privința Planurilor de Intervenție Personalizată la nivelul școlii și al clasei.

La nivelul organizațional al școlilor speciale:

- Instruirea părinților pentru participarea la procesul educațional;
- Instruirea echipei din școală pentru monitorizarea strategiilor și a practicilor;
- Instruirea echipei pentru dezvoltarea planurilor educaționale individuale;
- Instruirea conducerii pentru dezvoltarea rutinelor cu scopul integrării;
- Instruirea echipelor de profesori de sprijin.

La nivelul practicilor educaționale:

- Instruirea educatorilor și a învățătorilor-educatori în practicile de învățare interactivă;
- Instruirea terapeuților în strategii de comunicare;
- Instruirea profesorilor de științe reale și socio-umane în tehnici de predare și preînvățare.

Ca și experiență personală, proiectul RONDO ne-a oferit ocazia de a lua contact cu un alt mod de organizare a învățământului special, cu o altă viziune asupra a ceea ce ar trebui să fie integrarea deficienților de auz în societate, toate reglate prin politici educaționale coerente. Astfel, în cadrul schimbului de experiență derulat în cadrul RONDO, am constatat prin experiență directă ce înseamnă educația surzilor în Olanda și am discutat cu colegii de aceeași specialități care lucrează la Școala „Talent”, în cadrul institutului „Viataal”.

Resurse digitale dezvoltate în proiecte naționale și europene dedicate copiilor cu deficiențe de auz

Autori : Stoica Florica și Girniceanu Cristina

Proiectul ‘SEMN – CUVÂNT – IMAGINE - Comunicare fără bariere pentru elevii cu deficiențe de auz’ a fost printre proiectele câștigătoare ale fondului de finanțare „Lumea prin culoare și sunet”, ediția 2015. Proiectul, coordonat de Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz ”Sfânta Maria” și finanțat de Fundația Orange, s-a desfășurat pe perioada iunie 2015 – iunie 2016.

Problema și nevoia majoră căreia îi răspunde acest proiect este faptul că numărul instrumentelor care încurajează copiii cu deficiențe spre învățare este extrem de limitat. Adesea, manualele și dicționarele oferă explicații ale termenilor prin cuvinte cu un grad de dificultate și mai mare, ceea ce duce la pierderea stimei de sine și în cele din urmă la renunțare.

În cadrul proiectului, Școala Profesionlă Specială pentru Deficienți de Auz ”Sfânta Maria” a realizat platforma www.testeonlineimg.ro, o platformă educațională dedicată elevilor deficienți de auz.

Aceasta propune o abordare modernă a clasicelelor testări școlare, axată pe creativitate, ingeniozitate, gândire critică și analitică.

Având ca bază curriculum-ul în vigoare și Testele PISA (Programul pentru Evaluarea Internațională a Elevilor), inițiate de către Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD), testele propuse de SEMN – CUVÂNT – IMAGINE – acoperă două domenii: Limbă și comunicare și Matematică și științe.

Testele sunt însoțite de interpretare în limbaj mimico – gestual, de explicații și îndrumări pentru a facilita înțelegerea textelor și cerințelor, pentru a depăși dificultățile comunicării verbale.

Evaluarea este obiectivă și relevantă. Odată cu rezultatul evaluării, elevul va ști și unde a greșit, care este răspunsul corect. El poate solicita o nouă evaluare pentru a-și îmbunătăți performanțele. De asemenea, profesorul are posibilitatea de a monitoriza progresul înregistrat de la o etapă la alta.

Un element de maximă noutate este dicționarul care cuprinde aproximativ 400 de termeni explicați în cuvinte, dar și cu suport în imagini statice sau dinamice, și, mai mult decât atât, explicații în limbaj mimico – gestual. Nu doar traducere, ci explicații.

Suntem profesori și întrebările care ne-au preocupat și ne preocupă sunt: de ce rezultatele obținute la învățatură nu sunt pe măsura efortului, a timpului și a strategiilor didactice corect alese și utilizate în activitatea de predare? De ce vocabularul activ al copiilor, în general, și al copiilor surzi, în special, este atât de redus?

Lexicul elevilor deficienți de auz este diferit față de cel propriu auzitorilor. În timp ce preșcolarul mic auzitor are un vocabular format din până la 1.000 de cuvinte, iar la sfârșitul acestei perioade, preșcolarul mare are un vocabular format din până la 4.000 de cuvinte, lexicul copiilor preșcolari deficienți de auz se limitează la aproximativ 70-100 de cuvinte, în general având numai semnificațiile nucleu. Sensurile cuvintelor însușite, în afară de câteva excepții, sunt neconturate în propoziții și fraze.

Stăpânirea semnificației și a sensului cuvintelor în propoziții și fraze constituie unul din principalele obiective ale educației. Însușirea semnificației este o problemă de cunoaștere. Experiența personală, perceptivă sau de gândire, cât și cunoștințele verbale sunt cuprinse în semnificații.

Dicționarul online poate fi valorificat și de către părinți. Explicațiile prin limbaj mimico-gestual vin în sprijinul părinților auzitori, care au dificultăți în comunicarea cu copiii deficienți de auz din cauza necunoașterii semnelor. Astfel, părinții vor avea un rol mai activ în pregătirea copiilor lor pentru viață și vor învăța noi metode de comunicare.

www.testeonlineimg.ro sprijină elevii deficienți de auz din ciclul primar și gimnazial, oferind teste în conformitate cu modelul PISA, dezvoltându-le și competențele transversale. Mai mult decât atât, este un spațiu de antrenament interactiv și atractiv pentru următorul ciclu de testare PISA 2015 – 2018, care aduce ca noutate importantă administrarea computerizată a instrumentelor de evaluare.

Pe lângă competențele de comunicare vizate de reducerea analfabetismului funcțional, copiii își îmbunătățesc și competențele TIC, activitățile desfășurate cu copiii fiind direct pe platforma e-learning.

Proiectul "SEMN – CUVÂNT – IMAGINE - Comunicare fără bariere pentru elevii cu deficiențe de auz" constituie o modalitate de îmbunătățire a capacității de învățare, comunicare, de relaționare și interrelaționare, beneficiile putându-se observa în timp prin atitudinea deschisă și pozitivă față de elevii care nu au aceste dificultăți de învățare/înțelegere, dar și prin rezultatele mai bune la învățătură, evaluări naționale și bacalaureat. Produsele acestui proiect pot fi valorificate atât în perioada școlarității, cât și după absolvirea studiilor, cunoscut fiind că învățarea reprezintă dimensiunea întregii vieți.

Astfel, copiii își dezvoltă abilitățile de trai independent și abilitățile sociale, fiind capabili să stabilească relații cu ceilalți membri ai societății. Proiectul răspunde atât nevoilor copiilor deficienți de auz, cât și nevoilor comunității de a beneficia de tineri competenți, capabili să se integreze în societate, să comunice eficient și real.

„European best practices to support children with high potential and to access training for gifted children with disabilities – Gifted (for) you” este un proiect de parteneriat strategic, acțiunea KA2, în cadrul programului ERASMUS +, finanțat de Comisia Europeană, Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, care s-a desfășurat în perioada 1 septembrie 2014 – 31 august 2016, coordonat de Școala Profesională Specială pentru Deficienți de Auz "Sfânta Maria" din București.

Proiectul a oferit o ocazie deosebită pentru a valorifica potențialul înalt al copiilor cu sau fără deficiențe.

Obiectivele proiectului au fost: Dezvoltarea și implementarea curriculei "gifted" pentru copii cu potențial înalt, în special pentru cei cu cerințe educaționale speciale și cu dizabilități. Dezvoltarea de softuri educaționale pentru copiii cu deficiențe de auz, nevăzători, cu autism care în urma testărilor obțin valori care îi încadrează în categoria copiilor "gifted".

Toate activitățile și rezultatele proiectului promovează metode noi de învățare: învățare colaborativă, stimularea gândirii critice, a creativității, dezvoltarea abilităților artistice, kinestezice etc prin intermediul TIC.

Caracterul inovator al proiectului este reprezentat de platforma e-learning www.giftedforyou.eu, un spațiu virtual dublat de spațiul live organizat în instituțiile partenere, unde se oferă elevilor/copiilor cu potențial înalt, cu sau fără dizabilități oportunitatea de testare și de învățare interactivă, interdisciplinară, în funcție de tipul de inteligență și domeniul de interes.

Modulele educaționale propuse sunt selectate și adaptate nevoilor speciale ale copiilor. Această platformă online a fost proiectată și structurată pentru a fi ușor accesibilă. Unele materiale online pot fi accesate/vizualizate fără o înregistrare prealabilă, dar materialele care se referă la testarea abilităților copiilor și la lecțiile online necesită înregistrare, accesul fiind condiționat de existența unui user și a unei parole. Au fost create module educaționale în limba română și limba engleză cu suport audio și limbaj mimico - gestual pentru elevii beneficiari ai proiectului. Responsabilitate financiară (9-12 ani, Incursiune în corpul uman (3-5; 6-8; 9-12; 13-17 ani). Leadership (3-5; 6-8; 9-12; 13-17 ani). Tainele jurnalismului (3-5; 6-8; 9-12; 13-17 ani). Fantezie în lumea formelor, culorilor (3-5, 6-8 ani). Povești despre artă (9-12 și 13-17 ani). My World (3-5; 6-8; 9-12; 13-17 ani). Emoții date pe față (3- 5 ani).

Platforma www.giftedforyou.eu a fost dezvoltată și îmbunătățită în funcție de feedback-ul primit din partea profesorilor și a elevilor care au fost implicați în faza de testare a platformei. Grupe de elevi și profesori din școlile/ instituțiile partenere au testat modulele pilot încărcate pe platformă. Fiecare modul educațional are un suport de curs pentru profesori, în limba română și engleză, programa și activitățile/lecțiile de pe platformă. Aceste materiale sunt încărcate pe platforma www.giftedforyou.eu și pot fi accesate liber prin obținerea unui user și parolă în urma înregistrării pe platforma e-learning.

Platforma de învățare are trei tipuri de utilizatori: elev, profesor și părinte. Toate cele trei profile de utilizator pot fi accesate prin înregistrarea în urma unei cereri de înregistrare adresate administratorului site-ului. Accesul pe platforma e-learning se realizează prin user și parolă generate în urma înregistrării.

Lecțiile online sunt bazate pe creativitate și interactivitate. Copilul se joacă, dar în același timp învață. Pentru a răspunde nevoilor copiilor cu deficiențe senzoriale, lecția propriu-zisă are suport audio pentru copii cu deficiență de vedere și suport în limbaj mimico – gestual pentru copii deficienți de auz. Adaptarea conținuturilor pentru copii cu deficiențe de auz și văz este un alt punct de inovare în procesul educațional pe care l-am realizat. Cele mai noi metode și tehnologii ICT sunt folosite pentru a sparge barierele de învățare pentru copii cu potențial înalt, fie ei cu deficiențe de văz, auz sau asperger sau cei fără deficiențe. Proiectul oferă o nouă perspectivă asupra diversității, arătând modul în care elevii pot fi priviți într-o lumină pozitivă, văzându-se fiecare persoană din perspectiva punctelor ei forte, mai degrabă decât din perspectiva punctelor sale slabe.

Bibliografie

- Barbu, Florea. 2007. Surditate și comunicare. București: Editura Asociației Acusticienilor Audioprotezști
- Cramaruc, N-M. 2011. Specificul personalității deficientului de auz. Revista Ad Studium nr 3, Iași, Ed Pim
- Zlate, Mielu. 2000. Fundamentele psihologiei. București: Editura Pro Humanitate
- Nae, Daniela. 2011. Integrarea socio- profesională a copiilor cu deficiență de auz- lucrare de doctorat. București: Universitatea București
- Popa, Mariana. 2002. Deficiența de auz, Repere psihologice și metodologice. Târgu Mureș: Ed. Dimitrie Cantemir
- Stănică, I. și colab. 1997. Psihopedagogie specială. Deficiențe senzoriale. București: Ed. Pro Humanitate
- Vărășmaș, T. (coord.). 2010. „Incluziunea școlară a copiilor cu cerințe educaționale speciale. Aspirații și realități”. București: Editura Vane-monde
- Anca, M. 2001. Psihologia deficienșilor de auz. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană
- Cerghit, Ioan. 1997. Metode de învățământ. București: EDP
- Cerghit, I. 2002. Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri, strategii. București: Editura Aramis
- Gherguț, A. 2005. Sinteze de psihopedagogie specială: ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice. Iași: Editura Polirom
- Jinga, I., Istrate, E. 2006. Manual de pedagogie. București: Editura All
- Postelnicu, Constantin. 2002. Fundamente ale didacticii școlare. București: Editura Aramis
- Oprea, Crenguța-Lăcrămioara. 2009. Strategii didactice interactive. București: EDP
- Crețu, Tinca. 2009. Psihologia vârstelor. Iași: Editura Polirom
- Gherguț, A. 2005. Sinteze de psihopedagogie specială: ghid pentru concursuri și examene de obținere a gradelor didactice. Iași: Editura Polirom

- Măescu- Caraman, Lucia. 1983. Metodologia procesului demutizării. București: Editura Didactică și Pedagogică
- Manolache, C.Gh. 1980. Surdomutitatea. București: Editura Medicală
- Popa, Mariana. 2002. Deficiența de auz, Repere psihologice și metodologice. Târgu Mureș: Ed. Dimitrie Cantemir
- Golu, P. Verza, E. Zlate, M. 1992. Psihologia copilului. București: Editura Didactică și Pedagogică
- Pufan, C. 1972. Probleme de surdopsihologie. București: Editura Didactică și Pedagogică
- Rozorea, A. 2003. Deficiențele senzoriale din perspectiva psihopedagogiei speciale. Constanța: Editura Ex Ponto
- Stănică, I., Popa, M. 1994. Elemente de psihopedagogia deficienților de auz. București: Editura SSH
- Tucicov-Bogdan, A. 1992. Curs de psihologie școlară. București: Editura Universității București
- Claparède, E. (1975) "Psihologia copilului și pedagogia experimentală", Editura Didactică și Pedagogică, București,
- Crețu, E. (1999) "Psihopedagogia școlară pentru învățământul primar", Editura Aramis, București,
- Golu, F. (2009) "Pregătirea psihologică a copilului pentru școală", Editura Polirom, Iași,
- Piaget, J., Inhelder, Barbel (2005) "Psihologia copilului", Editura Cartier, București.
- Șchiopu, Ursula, Verza, E. (1981) "Psihologia vârstelor", Editura Didactică și Pedagogică, București,
- Popa, M. (2002) "Deficiența de auz. Repere psihologice și metodice", Editura „Dimitrie Cantemir”; Târgu-Mureș.
- Drăgan Liliana, Văcărescu Anca, Elemente de surdodidactică, Editura Orizonturi Universitare, Timișoara
- Pufan, C., Învățare și creativitate la deficienții de auz, Analele Universității București, Seria Psihologie, an XXI, 1972

- Pufan, C., Probleme de surdopsihologie, Editura Didactică și Pedagogică, București
- Neamțu, C., Gherguț, A., Psihopedagogie specială, Editura Polirom, Iași, 2000
- Andrei Cosmovici, Psihologie generală, Editura Polirom, Iași, 1996
- Constanțin Pufan, Probleme de surdo-pedagogie, Editura Didactică și Pedagogică, București 1982
- Florin Emil Verza, Defectologie și logopedie, Editura Credis, București, 2007
- ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ Nr. 51/2017 din 30 iunie 2017 pentru modificarea și completarea unor acte normative. EMITENT: GUVERNUL ROMÂNIEI PUBLICATĂ ÎN: MONITORUL OFICIAL NR. 508 din 30 iunie 2017.
- Legea nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1 din 3 ianuarie 2008.
- Chomsky, N. (1996) - "Cunoașterea limbajului", Ed. Științifică, București
- Datta, G., Harbor, D. (2006)- „STEPS from Hearing to Talking”, The Ear Foundation, Nottingham
- Estabrooks, W. (2006) – „Auditory – Verbal Therapy and Practice”, Learning to Listen Foundation, Canada
- Martin, D. S. Editor (1985) – „Cognition, Education and Deafness”, Gallaudet University Press, Washington D.C.
- www.cochlear.com
- www.medel.com
- <http://www.licdefauzcluj.ro/pdtk/index.html>
- <https://sds.umbc.edu/services/deaf-and-hoh-services>

Salvați Copiii
Save the Children România

Logopedia

Salvați Copiii
Save the Children România

www.salvaticopiii.ro

www.facebook.com/SalvatiCopiiiRomania

ORA DE NET

www.oradenet.ro

www.facebook.com/SigurPeNet

Cofinanțat de Uniunea Europeană
Mecanismul pentru Interconectarea Europei

Acest material a fost produs în cadrul programului european Ora de Net coordonat de Organizația Salvați Copiii. Responsabilitatea privind acesta publicatie revine integral autorului. Uniunea Europeana nu este responsabila pentru modul în care sunt utilizate informatiile publicate.

Acest material este licențiat conform reglementărilor Atribuire-Necomercial-Fără-Derivate 4.0 Internațional. Detalii suplimentare cu privire la licențele CC BY-NC-ND 4.0 sunt disponibile la <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Salvați Copiii România este o organizație de utilitate publică, a cărei misiune este aceea de a garanta egalitatea de șanse pentru toți copiii, indiferent de mediul din care aceștia provin, prin utilizarea propriei expertize, precum și prin activități de lobby și advocacy asupra factorilor de decizie și mobilizarea liderilor din societatea civilă.

Salvați Copiii promovează, din aprilie 1990, drepturile copilului, în acord cu prevederile Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului. Peste 1.500.000 de copii au fost incluși în programe educative, de protecție și asistență medico-socială, de stimulare a participării lor în acțiuni de promovare și recunoaștere a drepturilor lor.

Salvați Copiii este membru al Save the Children International, cea mai mare organizație independentă din lume de promovare a drepturilor copiilor, care cuprinde 30 de membri și desfășoară programe în peste 120 de țări.

Salvați Copiii
Save the Children România

Secretariatul General

Intr. Ștefan Furtună nr. 3, sector 1,
010899, București, România

telefon: +40 21 316 61 76
fax: +40 21 312 44 86

e-mail: rosc@salvaticopiii.ro
web: www.salvaticopiii.ro